Ce se întâmplă cu populaţiile lumii?

— Dispar oamenii utili societăţii —

Interesante date statistice, pe care ni le furnizează „Institutul de demografie şi recensământ“ din Bucureşti, şi direcţia „Statisticei Judiciară“ din Ministerul de Justiţie.

ESTE adevărat că degenerează omenirea. Vom ajunge un fel de maimuţe?

Scriitorul englez *Swift* descrie o ţară, pe unde se rătăceşte eroul său Guliver şi unde oamenii ar fi decăzut, ajungând să aibă aspectul unor hidoşi urangutani. Bineînţeles, că Guliver se sperie grozav, când se vede în mijlocul unor astfel de semeni de ai săi, după cum ne-am fi speriat şi noi.

— Totul este desigur numai un fel de fantezie a marelui satiric englez — va observa cititorul. O asemenea ţară nu există nicăeri!”

Este adevărat că o asemenea ţară nu există. Totuş statisticile ne dovedesc ceva şi mai grozav, că nu numai în vreun colţ depărtat, ci pe întreaga suprafaţă a globului pământesc, omenirea a început să degenereze.

CE VIITOR NE AŞTEAPTĂ ?

Populaţia nu e stabilă; ea variază atât cantitativ cât şi calitativ. La noi spre exemplu, abstracţie făcând de Transilvania, Crişana, Banatul şi Maramureş — provincii cu natalitatea mai scăzută decât în restul ţărei, populaţia a crescut, dela începutul secolului dela circa 8.822.000 de locuitori la 12.500.000 locuitori, ceeace înseamnă o sporire de 3.860.000, adică de 41.7%. Viteza de creştere a populaţiei României este considerabilă. Spre deosebire de alte ţări, unde intervine într'o măsură oarecare fenomenul imigrării, — datorit incontestabil industrializării rapide din ultimele decenii — această sporire se datoreşte, la noi, în special unui excedent natural, al naşterilor.

Conform datelor, ce ni s'au pus la dispoziţie, cu multă amabilitate, la *Institutul de demografie şi recensământ,* din Bucureşti, iată care a fost procentul naşterilor anuale acum 60 ani şi care este astăzi.

In anul 1870, proporţia aproximativă la o mie locuitori a naşterilor a fost în România de 30.6%.

In 1932, cu toate că de astă dată, statistica înglobează întreagă Transilvanie şi Bucovina, provincii cu natalitate relativ scăzută, proporţia este de 35.9%.

Pentru ca cititorii să poată face o comparaţie, vom cita câteva date relative la populaţia Angliei, a cărei populaţie s'a dublat în curs de trei sferturi de secol, adică de pe la 1859 şi până astăzi.

Cifra populaţiei Angliei şi Ţării Galilor, a fost

începutul secolului nostru — în 1901 — de 32.527.843 locuitori. Iar astăzi, — ultima estimaţie este aceea a anului 1933, — este de 39.948.000, deci o creştere de 7.420.000 locuitori, adică de 22.8%. In România, după cum arătăm mai sus, se constată, pentru aceeaş perioadă de timp, o creştere de 41.7%.

CRIMINALITATEA INFANTILĂ IN ROMÂNIA

Iată acum câteva date interesante, pe care a binevoit să ni le pună la dispoziţie d. E. C. Decusară, directorul statisticei judiciare.
E vorba de criminalitatea infantilă, chestiune care pasionează diferitele cercuri, de când participă liceenii la comiterea crimelor, jafurilor şi a falsificărilor de bani.
La 1924, erau 17.124 delicvenţi minori, de ambele sexe, în România. La 1933, cifra lor s'a urcat la 33.460, deci aproape s'a dublat în decurs de un deceniu.
In medie, pe zece ani, sunt 82% băeţi şi 18% fete.
Dacă raportăm cifra infractorilor minori la populaţia urbană şi rurală, revine în medie :
365 infractori la 100.000 de locuitori de oraşe şi 190 infractori la 100.000 de locuitori la sate.

DESTINUL POPOARELOR

Nu există în România o statistică precisă, relativă la deficienţii mintali, cari altădată erau risipiţi prin sate şi oraşe, prin mânăstiri, etc., fără să fie număraţi sau trecuţi în vreun registru statistic. Astfel în Moldova era Golia dela Iaşi, apoi Mânăstirea Neamţului; în Bucureşti, Mărcuţa şi pe vremea mai veche, biserica Sărindar, unde s'a ridicat, înainte de războiu, palatul „Cercului Militar".
Numărul deficienţilor mintali a crescut, foarte mult, mai ales la sate, din cauza bolilor de subnutriţie. In special *pelagra* bântue ameninţătoare. De unde acum o jumătate de secol se vedea rar vre-un dement pe la sate, acum proporţia e uneori îngrozitoare...
Care ar putea fi efectele unei astfel de modificări asupra destinelor poporului în genere şi al indivizilor? Cum afectează ele prestigiul naţional şi fericirea personală? Iar, în cazul că rezultatele lor sunt indeziderabile, care sunt remediile posibile ?
Multe din schimbările survenite în calitatea populaţiei sunt rezultatul unor modificări făcute în ambianţa socială.
O revistă engleză, arată că „îmbunătăţirile aduse locuinţelor, alimentaţiei, şi desvoltarea serviciilor medicale au de rezultat o viaţă mai decentă şi o sănătate generală mai bună. Cultura, la rândul ei ridică întrucâtva nivelul de gândire şi simţire al oamenilor. Şi procesul se continuă astfel cu fiecare din schimbările pe care noi le numim „reforme sociale".
Totuş constatăm că în România criminalitatea şi procentul de dementi la sate creşte — din nefericire — paralel cu introducerea civilizaţiei. E o concluzie, pe care trebue să o tragem din datele culese la „Institutul de demografie şi recensământ" şi la „Statistica judiciară, — fapte grave care trebue să atragă atenţia oamenilor noştri de stat.
Scopul reformatorilor este să modifice, să îmbunătăţească o anumită instituţie socială, în speranţa că fiecare modificare va contribui la o îmbunătăţire generală a societăţei. Ţinta lor supremă, este fericirea şi ameliorarea spirituală a umanităţei. Ei cred că o acumulare de îmbunătăţiri aduse societăţei va da oamenilor posibilitatea să cunoască fericirea îndepărtând o mare parte din ocaziile care-i fac să se dedea la infracţiuni.
Dar societatea şi firea omenească sunt atât de complexe încât foarte adesea, e foarte greu să prevezi toate rezultatele unei modificări sociale. Reformatorii descoperă adesea că odată cu binele au făcut fără intenţie şi rău.
Iadul, vai! este aşternut numai cu intenţii bune.
Faptul acesta, nu ne opreşte bineînţeles să avem intenţii bune şi să lucrăm cu hotărire în cadrul lor. De neiertat e însă o acţiune nechibzuită bazată pe informaţii greşite.
Un bun reformator social trebue să fie şi un om de ştiinţă.

CONCLUZIILE UNEI STATISTICI FĂCUTE IN ANGLIA

Modul în care reforme admirabile pot avea rezultate nefericite a fost ilustrat în Anglia de o recentă anchetă asupra deficienţei mintale. In 1908, această ţară avea 156.000 de deficienţi mintali. In 1929, comitetul respectiv a constatat că numărul lor se ridicase la 300.000. Sporirea aceasta, nu e nevoie s'o mai spunem, e extrem de alarmantă, şi se datoreşte în primul rând unei scăderi a mortalităţei infantile (ceeace la noi nu e cazul) care la rândul ei e un efect al desvoltării dispensarelor medicale, al marelui institut al Maternităţei şi al înfiinţărei centrelor de îngrijire a copiilor. Astfel micii deficienţi mintali cari altădată mureau din leagăn, sunt ajutaţi să ajungă maturitatea.
Toate măsurile enumerate mai sus, corespundeau unei nevoi, căci viaţa naţiunei depinde de sănătatea individului. Dar o naţiune în care numărul deficienţilor mintali creşte mereu, e o naţiune care-şi vede potenţialul redus în aceeaş măsură — o naţiune cu viitorul închis.

CE SUNT DEFICIENŢII MINTALI ?

Ştiinţa împarte pe deficienţii mintali în trei clase: *idioţii*, cari au mintea unui copil de doi ani; *imbecilii* care au mintea unui copil între doi şi şase ani, şi *debilii mintali* cu inteligenţa unui copil între şase şi opt ani.
Cinci la sută dintre deficienţii mintali aparţin primei categorii, douăzeci, celei de a doua şi şaptezecişicinci, celei de a treia. Specimenele primelor două clase sunt mai toţi internaţi în ospicii. Dar din deficienţii, cari aparţin ultimei categorii, nouăzeci la sută, trăiesc în libertate.
In rândurile de mai jos, cuvintele „debili mintali" şi „deficienţi mintali" se referă totdeauna la membrii ultimei clase.
Prin expresia „întinderea deficienţei mintale" se înţelege o schimbare ereditară în mai rău. S'a constatat că, exceptând un mic număr de cazuri unde se datoreşte unui accident, deficienţa mintală este un defect ce se moşteneşte. Deficienţii mintali tind să se nască din părinţi cari sunt şi ei dacă nu chiar deficienţi, totuşi au o inteligenţă foarte redusă.

OMUL PRIMITIV IN MIJLOCUL CIVILIZAŢIEI

Idioţii şi imbecilii se nasc la întâmplare în toate straturile societăţei. Doctorii şi avocaţii pot produce tot atâţia ca şi ţăranul, muncitorul sau pungaşul de buzunare. S'a stabilit însă, în ţările unde se fac regulat statistici în această direcţie că majoritatea deficienţilor mintali sunt progenitura unor părinţi aparţinând aşa numitului *„grup al problemelor sociale"*. Aci se încuibează sărăcia şi de aci iese cel mai mare număr de infractori, prostituate, oameni cu cari nu se poate face nimic precum şi o mare parte dintre nenorociţii cari nu reuşesc niciodată să iasă din rândurile muncitorilor cu palmele, dintr'o viaţă mizeră de om primitiv.
Acum şaizeci de ani, proporţia aproximativă a naşterilor era de 30.6 la mia de locuitori, astăzi, cu toate că România înglobează întreaga Transilvanie şi Bucovina, proporţia este abia de 35.9%. Faptul se datoreşte unei conştiente stăviliri a naşterilor. Această voită limitare a familiilor, pare să-şi aibe originea în straturile mai bogate ale burghezimei; dar ideea s'a întins şi mai jos în scara economică. Singura clasă în care n'a pătruns de loc, este clasa mizeriei din care iese majoritatea deficienţilor mintali.

DISPAR OAMENII UTILI AI SOCIETĂŢII

Care ar fi remediul unei asemenea stări de lucruri, evident deplorabile? El constă în îndemnarea membrilor normali şi supranormali ai populaţiei de a-şi creea familii mai numeroase şi în împiedecarea sub-normalilor de a se reproduce.
In societatea noastră, inteligenţa este măsurată în termeni economici. Copiii sunt o cheltuială, de unde rezultă că indivizii capabili şi ambiţioşi privesc posesiunea unei familii numeroase ca pe un handicap în goana succesului. Mulţi dintre aceştia rămân celibatari, amână căsătoria până târziu în viaţă sau limitează cu rigiditate numărul copiilor lor.
Cu alte cuvinte, societatea noastră e organizată în aşa fel încât o parte dintre cei mai înzestraţi membri ai săi, sunt condamnaţi la o sterilitate completă sau parţială. Care e rezultatul ? Grupul de indivizi valoroşi, utili societăţei tinde să dispară iar straturile inferioare şi primejdioase, tind să sporească.

RECOMPENSAREA FAMILIILOR VALOROASE

Dar pentru a determina elementele de valoare ale societăţei să-şi îndeplinească menirea biologică, o parte din câştigul celibatarilor ar trebui dat acelora cari întreţin copii.
In unele fabrici franceze, muncitorii cari prestează servicii similare, primesc remuneraţii diferite, după familiile pe care le au. Dar acest sistem de îndemnizări familiare ar trebui aplicat nu numai în rândurile lucrătorilor manuali ci şi tuturor membrilor acelor clase profesionale din care au ieşit în trecut, indivizi remarcabil înzestraţi.

CE FACEM CU DEFICIENŢII MINTALI?

In situaţia actuală, ar fi cam greu de constituit o aparatură pentru distribuirea îndemnizărilor familiale în rândurile profesioniştilor şi profesionistelor cu copii, dar s'ar putea face un început printr'o scădere de impozite pentru fiecare copil.
Incurajarea fecundităţei în rândurile indivizilor de inteligenţă normală şi supra-normală nu ar împiedeca însă întru nimic fecunditatea sub-normalilor.
Şi cum nu putem pretinde unui deficient mintal să exercite un autocontrol în numele unui principiu abstract sau al unei cauze recunoscute ca bună; cum nu ne putem deci aştepta ca aceşti oameni să-şi limiteze singuri fecunditatea, urmează că într'un fel sau altul trebue *să se ia* măsuri în acest sens pentru ei.
In Anglia s'a şi impus sterilizarea idioţilor şi a imbecililor cari trăesc în ospicii, unde sunt împiedecaţi să-şi mai propage speciile. La noi în ţară, d. doctor I. Stănescu, a propus sterilizarea criminalilor minori, cu prilejul dramei petrecute în strada General Angelescu.
Cei lăsaţi liberi însă în Anglia ca şi la noi, prezintă o proporţie cu mult mai mare şi vor avea copii în paguba atât financiară cât şi biologică, a întregei comunităţi. Există însă o cale simplă şi absolut efectivă de a limita înmulţirea stocului sub-normal: sterilizarea deficienţilor mintali calificaţi ca atare de către medici.

CE ESTE STERILIZAREA ?

Şi acum, să ne înţelegem, sterilizarea nu e acelaş lucru cu castrarea. Sănătatea fizică, caracterul, potenţa şi dorinţele rămân neschimbate de către această operaţie ce se face adesea femeilor pentru care maternitatea ar constitui o primejdie serioasă.
Sterilizarea eugenică a fost practicată câtăva vreme în America unde e legalizată în mai mult de jumătate din State Uniunei, se practică pe o scară întinsă în Elveţia iar în Germania, după cum ştiţi, a devenit legală şi obligatorie de pe la începutul acestui an.
In Anglia, comitetul Societăţei de Eugenie lucrează la un proect care să legalizeze sterilizarea *voluntară* pentru motive biologice. Dacă proectul va deveni lege, medicul va putea steriliza orice deficient mintal, care o doreşte, sau pentru care o vor cere părinţii,

soția și alte persoane apropiate, în cazul că pacientul nu e în stare să vorbească.
S'au luat în această privință și contra-măsuri care fac abuzurile cu totul imposibile.
Promotorii acestei legi nu pretind că această măsură foarte moderată va vindeca toate bolile națiunei căci chiar dacă s'ar proceda la o sterilizare a tuturor deficienților calificați de către medici, numărul imbecililor va suferi o scădere de cel mult 15% într'o generație. Asta ar fi mai bine decât nimic, dar nu e destul. Majoritatea debililor mintali se nasc din părinți necalificați ca atare dar cari se află puțin deasupra frontierei ce separă pe normal de subnormal.

CRITICA STERILIZĂRII

Două clase se ridică însă împotriva sterilizărei eugenice: teologii și „democrații mistici".
Biserica română se declară contra sterilizării, fie ea voluntară sau impusă, așa cum se opune și diferitelor forme de voluntară stăvilire a nașterilor. Dar vom trece peste argumentele bisericei catolice spre a le examina pe cele ale democraților, care-și extrag vigoarea dintr'un sentiment puternic și demn de luat în seamă. Acești oameni au impresia că, campania sterilizării nu este decât o încercare a celor bogați de a subjuga pe cei săraci; că nu e decât un pretext inventat de clasa dominantă pentru a scăpa de obligațiile sale către o categorie de oameni pe cari i-a condamnat la o viață de degradare. Ei neagă existența unui grup ereditar de oameni cari pentru societate sunt o veșnică problemă și susțin că ei s'ar releva ca și ceilalți, dacă li s'ar da ocazia.
Ei bine ca cei de sus să vadă din când în când că altruismul lor e suspect.
Democrații ignorează două fapte și anume: în primul rând, că cei cari preconizează sterilizarea n'au propus niciodată întrebuințarea măsurilor eugenice ca o substituire a îmbunătățirilor ambianței sociale ci ca un supliment la acestea; și apoi, că debilii mintali provin în mare parte din „grupul problemelor sociale". Or, e evident că în grupul mizeriei cad toți cei cari sunt incapabili să-și creeze o situație mai bună în viață.
Dar, ca un ultim argument, democrații mistici ar putea fi întrebați cum de pot spera ca instituțiile democratice să supraviețuiască într'o țară unde deficienții mintali prezintă un procent crescând. Imbecilii sunt aceia cari cer dictatura. Ridicați nivelul intelectual al populației și auto-guvernarea va deveni nu numai inevitabilă dar și eficace.

E UMANITAR PROCEDEUL STERILIZĂRII ?

Am pledat până acum pentru sterilizarea eugenică pe baze de argumente biologice. Ea poate fi justificată însă și pe baze pur umanitare.
Debilii mintali nu vor fi niciodată apți să crească copii. Iar progenitura imbecilului e de compătimit. Dar se întâmplă câteodată ca dintr'un asemenea părinte să iasă copii normali, și în cazul acesta destinul lor e și mai deplorabil.
Ce poate fi viața pentru un băiat sau o fetiță sensibilă în mâinile unor părinți cu puteri de adult combinate cu mentalitatea unui copil de șase-șapte ani? Perspectiva e prea penibilă... Preferăm s'o înlăturăm.
In ce privește schimbările cantitative survenite în populație, situația e următoarea: In cursul secolului al XIX-lea populația Europei a Americei și întrucâtva a Asiei, (istoricește vorbind) a avut o sporire anormală.
In vremea din urmă însă, procentul sporirei s'a mai redus și se pare că populațiile vor deveni stabile sau chiar vor începe să se reducă.

„CARNEA DE TUN"

Dar majoritatea sporului înregistrat în cursul ultimului secol a înmulțit și a mărit orașele. Creșterea populației a însemnat peste tot o disproporționată sporire a numărului orășenilor. Este acest fapt un bine și e de dorit să continue?
Cei cari pledează în favoarea sporirei populației privesc chestiunea din punct de vedere economic și militar. E de așteptat că puterea și prestigiul militar al unei țări tind să se ridice odată cu populația sa. Drept e că în trecut, dificultățile transportului tindeau să mențin armatele la un număr oarecum redus, așa că țările cu populație bogată nu prea beneficiau de acest avantagiu. Dar perfecționarea mijloacelor de transport din cursul secolului al 19-lea, a dat generalilor posibilitatea să utilizeze nelimitate cantități de carne de tun. Aceasta a fost epoca marilor recrutări, a „națiunilor înarmate" — o epocă care a cuprins și marele războiu și în care, mulți cred că am mai trăi.
Dar avem un motiv să presupunem că marile armate sunt acum ceva perimat. Aviația a luat o vastă desvoltare din 1918 și până acum, iar liniile de comunicație tind din ce în ce mai mult să devie aeriene. Și dat fiind aeroplanul modern, nutrirea unei „națiuni înarmate" devine extrem de dificilă. Armata viitorului (pentrucă din nefericire, suntem justificați să presupunem că Europa nu are încă intenția să dezarmeze) va fi o armată mică dar de un antrenament și de o echipare superioară. Prestigiul militar al unei națiuni va depinde de genialitatea conducătorilor săi și nu de rezervele de carne de tun. Deci, din punct de vedere militar nu avem pentruce să mai dorim o sporire a populației.

CHESTIA ECONOMICĂ

Cât despre avantagiile economice ale unei populațiuni mari, acestea există în mod cert. Partea proastă e însă că nimeni nu știe când încetează să fie un avantagiu și devine desavantagiu. Economiștii sunt cu toții de acord că există „o populație optimă" (Acolo unde populația este la *optimum*, industria realizează cele mai mari beneficii. Acest beneficiu scade însă acolo unde populația e prea numeroasă sau prea redusă).
In practică însă, se pare că e cu neputință să determini dacă o anumită țară este supra-populată sau sub-populată din punct de vedere economic. Astfel stând lucrurile, ar fi mai bine să părăsim ideea unui *optimum* economic și să studiem problema populației din alt punct de vedere...
Dar să spunem un ultim cuvânt despre efectele probabile ale unor fluctuații temporare survenite în unele populații și care încep să se manifeste acum. Intre 1915 și 1920 cât a durat răsboiul mondial, natalitatea a fost foarte scăzută în țările beligerante. Cea mai mare scădere s'a observat în Franța unde numărul nașterilor s'a redus la jumătatea mijlociei din alți ani. O scădere similară dar mai puțin simțitoare s'a înregistrat în Anglia și Germania. In Statele-Unite însă, lucrurile au mers cu totul altfel. Cifrele imigrărei au fost 1914 cele mai ridicate și cum imigranții au fost foarte fecunzi, natalitatea americană a rămas în toți acești ani ai răsboiului foarte ridicată.
Intre 1934 și 1939, numărul tinerilor cari vor intra în industrie va fi în Anglia, Germania și în special în Franța, cu mult mai mic decât în alți ani. Asta înseamnă că dacă și ceilalți factori vor rămâne stabili, șomajul va scădea și s'ar prea putea ca în Franța să dispară o vreme cu totul.
Guvernele care vor fi la putere în această perioadă, se vor lăuda cu această descreștere a șomajului. „Asta noi am făcut-o" vor spune ei într'un elan de patetică auto-admirație când în fond, tații inexistenți din anii de anii de răsboi au făcut-o, sau mai bine zis — n'au făcut-o!
Automata scădere a șomajului va avea între altele de rezultat consolidarea puterii naziste în Germania.
In cursul aceleiași perioade, Franța se va găsi într'o situație de slăbiciune militară fără precedent. Intre 1935 și 1940 se vor prezenta la recrutare doar jumătate din numărul obicinuit de tineri. S'au și început de altfel discuții asupra unor ingenioase scheme de a da unei jumătăți de batalion valoarea unui batalion întreg.
In Statele Unite, numărul tinerilor intrând în industrii va rămâne acelaș — ceeace înseamnă că nu poate fi vorba de o automată reducere a șomajului. Singura ameliorare pe care ar putea s'o spere, ar putea veni dela o stimulare a comerțului dela o reorganizare socială, ba chiar dela ambele deodată.
Guvernul acestei țări nu se va putea lăuda cu efectele târzii ale răsboiului.

EUGENIA IN CONGRESELE MEDICALE

Chestiile din domeniul eugeniei, atinse în acest articol, au mai fost ridicate, nu de mult la un congres medical român de d. dr. G. Preda, inspector general sanitar. Este probabil că ele vor mai face obiectul cercetărilor și discuțiilor, oamenilor noștri de știință, precum preocupă și pe savanții din apus.

M.

doamnele DIN NEAMUL CALLIMACHILOR

de C. GANE

REZUMAT DIM NUMERELE TRECUTE: [1] **Ion Călmaşul fiul lui Toader, mazil de la Orhei, aşezat în Câmpulungul Bucovinei, îşi făcuse studiile la Lemberg în Polonia, unde învaţă în deosebi cartea latinească. Intors în Moldova în 1712, Nicolae Vodă Mavrocordat îl trimise la Constantinopol, ca tălmaci de limbi străine, pe lângă frate-său Ion Dragomanul. Fiind om deştept şi cu carte, Ion Călmaşul, care-şi schimbă printre Greci numele său băştinaş, în Ienache Kallimaki, făcu repede carieră, ajungând a fi în curând vechilul Dragomanului, apoi Dragoman el insuş. El era însurat cu Raliţa Hrisoscolea şi avea 4 copii, pe Grigore, pe Alexandru, pe Sevastia şi pe Maria. In 1758, fiind om bătrân acum, ajunsese, prin propriile sale merite a fi numit Domn al Moldovei.**

III

Consecvent cu vorbele pe care le scrisese altădată Callimaki fratelui său că *„Galaţii, iatălă-i o palmă de loc de Ţarigrad"*, noul Domn plecă din Stambul pe mare, intrând în Moldova prin portul nostru dunărean. In Octombrie 1758 el era la Galaţi, şi, aproape fără popasuri, o întinse în caleaşca domnească trasă de 12 cai deadreptul

la Iaşi, unde, în biserica *Sf. Nicolae*, fu încununat a doua oară Domn al Moldovei de către Mitropolitul Iacob. Era un frumos obiceì al pământului *că beii Vlahiei sau ai Bogdaniei*, după ce li se cântase, de ochii Grecilor şi ai Turcilor *„vrednicul este"* la *Patriarhia din Fanar*, odată ajunşi în capitalele lor, trebuiau, pentru a fi consacraţi de popor, să mai fie odată încununaţi *voevozi români*, de către Mitropolitul Ţării. Era un fel, — cum să zic? — de-a nesocoti la noi formalităţile din Stambul, un fel de nerecunoaştere a stării de fapt, o elegantă protestare împotriva puterii ottomane, un rest de demnitate bătrânească.

Inceputurile domniei lui Callimaki fură grele, căci el, găsind ţara pustiită de Tătari şi spiritele întărâtate, nu-şi putu ridica dările; [2] ba nu putu găsi măcar în tot cuprinsul Moldovei un singur boier care să primească a fi vistiernic. Trimise deci la Ţarigrad după capuchihaia sa, un Grec cu numele de Stavrachi, geniul financiar al multor alţi Domni dinaintea lui, om cu vază, cu pricepere şi fără ruşine. Cum sosi acesta la Iaşi, îl şi scoase ca din cutie pe medelnicerul *Constantin Kogălniceanu*, care, fără a fi numit vistiernic, fu totuş însărcinat cu strângerea dărilor şi a haraciului. *„Să te văd"* i-ar fi spus Vodă.

Medelnicerul făcu treabă destul de bună, şi pe la sate ar fi mers lucrurile strună, însă la oraşe nu voiau boierii să plătească nici puţinul ce aveau de dat, după toate scutirile de care se bucurau ei; ba mai mult, pretenţiile lor de despăgubiri faţă de prădăciunile Tătarilor erau prea din cale afară mari. *Stavrachi* se burzului, merse la Vodă şi ceru surghiunul lor. Plecară astfel din ţară *Ion Bogdan, Dumitru Palladi, Filip Catargi, Ioniţă Sturdza*, trei *Costăcheşti*, doi *Bălşeşti* [3], *Costandin Răşcanu, Ioniţă Cuza* şi *Nicolae Buhuş*. Şi nu găsiră unde să-i trimită decât drept în gura Hanului, în *Buceag*, unde fură închişi şi ferecaţi în lanţuri (Decembrie 1758).

In timpul acesta, în Iaşi, boerii rămaşi se răsculară. Căci, zice cronica (a lui Enachi Kogălniceanu): *„foarte s'au tulburat ei de aceasta, şi îndată au pus gând rău în inimile lor ca să strice acest obicei scârnav, incepând unul ca altul a grăi şi dând ştire pe la toate rudele lor, zicând că acest lucru poate să ni-l facă şi nouă tuturor şi vor să ne stângă de pe faţa pământului pe toţi. Atunci au făcut hotărîre să gonească pe Stavrachi din Moldova, şi intrunindu-se cu Mitropolitul şi cu toţi boerii au început a scrie unii la alţii ca să se strângă ţara la iarmaroc şi atunci sau să-l omoare sau să-l gonească pe Stavrachi. Şi făcându-se iarmaroc la miezul nopţii, s'au strâns mulţime de norod, care cred că nu s'au mai strâns altădată la alte iarmaroace. Şi trecând câteva ceasuri, după ce s'au cinstit toţi cu băuturi, a intrat o vrajbă în ei de se îndemnau cu toţii zicând: Plecaţi la curte, să vedem pe cine avem Domn, pe Călmaşul sau pe Stavrachi."*

Au mers atunci unii de s'au suit în clopotniţa *Trei-sfetitelor* şi-au început a trage clopotul cel mare, pe care auzindu-l cei din iarmaroc *„s'au pornit cu toţii de-au luat pe Mitropolit, zicând să meargă la Domn despre partea ţării să-i spună că cer pe Stavrachi să i-l dea, iar de nu-l va da, nu va rămâne nici unul cu viaţă."*

Erau acolo *„câteva mii de ţărănime"*, oameni hotărîţi, ca la zile mari, cărora le mai şi curgea şi din sângele Domnului prin vine. Stavrachi, speriat, puse să se închidă porţile curţii, orândui pe *Arnăuţi*, pe *Seimeni* şi pe *Beşlii „punându-i pe toţi la poartă ca s'o ţie"*, şi, cu ajutorul unui cadiu, aduse trei tunuri, pe care le aşeză la scara cea mare... iar în timpul acesta, el se gătia de drum. *„Atunci prostimea striga cu toţii: să ne daţi pe Stavrachi, şi punând cu toţii spetele în poarta cea mare, cu toate că o ţineau pe dinlăuntru, au doborît-o jos, şi intrând norodul inlăuntru au inceput a năvăli — iar Turcii strigau în limba lor gheri! gheri! — iar norodul năvălia."*

Turcii eşiră cu săbiile scoase, şi mai slobozind şi tunurile, omorîră câţiva oameni, încât poporul incepu să se împrăştie. Iar Stavrachi, viteazul, îmbrăcat turceşte şi cu turban în cap, luând şi câţiva Arnăuţi cu el *„a încălecat şi-a eşit pe poarta grajdului şi a purces la Ţarigrad."*

Bun dus! Grecul nu s'a mai întors în ţară niciodată, căci o fi banul ban, dar şi viaţa omului preţueşte ceva!

Epilogul întâmplării: Boerii, nelăsându-se cu atâta, au făcut un *arz* la Poartă — o jalbă — trimiţând acolo pe un anume *Arghir Bostangiolu* să ceară capul lui Stavrachi. Lucrurile ajunseră însă, acolo în Stambul, la urechile lui *Constantin Racoviţă*, fostul Domn al Moldovei, care fiind şi el unul din prietenii lui Stavrachi, opri jalba boierilor să nu ajungă până la vizir, şi trimise răspuns lui Arghir că se miră *„cum de nu s'a găsit alt măgar, acolo în ţară, să vie cu acea jalobă!"* şi adaogă: *„Să se întoarcă înapoi, c'apoi ştie el...!"*

---

1) Vezi „Realitatea Ilustrată" No. 385 şi 386.

2) *Crâm-Gherai* ceruse Sultanului recunoaşterea titlului de Han, şi la refuzul acestuia de a i-l da, el pustiise Moldova, luând cu el şi 25.000 de prizonieri. Strâns cu uşa, Padişahul îi făgădueşte recunoaşterea titlului cerut, iar Gherai promite restituirea prăzei şi a prizonierilor. Abia în urma acestei înţelegeri, sosise Ion Callimaki în Moldova.

3) Manoli, Scarlat şi Vasile Costaki, Lupu şi Constantin Balş.

Că Mavrocordat spunea despre boierul român că e *„o mare mascară”*, treacă-meargă, fiindcă omul acela era Grec, dar ce avea Racoviță, Român neaoș, să-și măgărească neamul?!

O poruncă de la Impărăție aduse înapoi la Iași pe surghiuniții boieri, și astfel lucrurile se liniștiră *„rămânând Domnul în pace de toate cele ce se tâmplase.”* [4])

Acum putea să vie și *Doamna Ralița* în țară. Ea sosi, în Martie 1759, cu Domnițele amândouă, cu *„dadacele moldovence”* și cu slujitorime multă. Ii eșiră întru întâmpinare Vodă cu beizadelele, boierii cu jupânesele, și cu mare alai purceseră cu toții la Curțile Domnești.

„Domnind în pace și cu bucurie” Ion Vodă începu acum să-și căpătuească neamul, fiindcă, de! din mazil ce fusese trebuia înălțat. Frate-său *Dumitrachi* murise de curând (1755), încât milele domnești se îndreptară asupra cumnatei *Maria* [5]) precum și asupra surorilor, *Paraschiva* și *Maria*. Cea dintâi mai era măritată cu *Andronachi*, căruia Vodă îi dădu înapoi bănia ce pierduse, făcându-l apoi, în mai puțin de doi ani, pitar și spătar [6]). Iar pe soră-sa cealaltă, *Maria Cananò*, o milui cu un masiv întreg de munți, în preajma Câmpulungului, făcând și din fiul ei vitreg *Constantin Cananò* un mare pitar [7]). Mai rămânea frate-său *Gavril*, care fiind acum *Mitropolitul Thesalonicului* (Salonic), nu prea mai avea ce cere. Dar se va găsi și pentru el ceva, după cum vom vedea îndată.

Intre alte multe daruri, Ion Vodă își mai milui tot neamul cu locuri în Iași, în Muntenimea de Sus și de Mijloc, și cu vii la Copou. Faima acestui vestit *Copou*, dela Callimaki se trage, fiindcă, făcându-și Vodă acolo *„un foișor foarte frumos, de era pentru eșirea beizedelelor la plimbare, și-au făcut și boierii fieșicare foișor pe acel loc, de cum sunt și se văd până'n ziua de astăzi.”*

Beizadelele Scarlat și Alexandru erau pe atunci tinere și doritoare de petreceri. La chefuri, la nunți și vânători ele erau nelipsite. Numai că vânătoarele aceste prea erau uneori la poruncă. Un document din 28 Decembrie 1759 arată cari sunt *„boierinașii ce s'au socotit să meargă la vânătoare”*, printre care aflăm pe *Costandin Păladi, Enachi Cantacuzino, Manolachi Costaki, Dinu Balș, Costică Donici, Vasile Rusăt, Ioniță Gheuca*, etc., trebuind fiecare să aducă un număr însemnat de oameni cu ei, armășei, aprozi, cupari și copii de casă. *„Poruncim Domnia Mea”* inchee documentul *„să mergeți toți la vânătoare, și dumneata vătave de copii, să stai zapciu să meargă toți.”*

Petreceri cu sabia la spate!

In timpul acesta Domnițele se gătiau de nuntă. Cea mai mică, *Mărioara*, era logodită, după cum am văzut. Cea mai mare, Savastița, era văduvă și trebuia căpătuită acum, cât era tatăl ei Domn. Și astfel se gândi Ion Vodă, că dacă fusese alungat Stavrachi din țară, el, fără Greci, ar fi dus-o prea greu. Nu că-i erau foarte dragi, lui care rămăsese atât de Moldovean, dar erau ei mai învățați în mânuirea banului. Și se întâmplă că tocmai atunci, înspre toamnă, se sfătui în Țarigrad tot neamul *Drăceștilor* ca să intre în slujba acestui Domn *„și scriindu-i ca să primească, el a primit”* fiindcă oamenii aceștia jucau acum rolul cel mai mare la ușa vizirului.

Drăceștilor, de la *Draco* [8]), le spuneau cronicarii *Sugești*, în loc de *Șutești* (Șuțu, Soutzo). Ei erau patru frați, fiii lui *Constantin Draco–Suțu* și ai *Mariei Rosetti*, și anume: *Alexandru, Ienachi, Nicolae* și *Mihai*. De altfel Nicolae fiind însurat cu o Hrisoscoleu, era poate o încuscrire între neamul Callimakilor și al Suțeștilor. In tot cazul, în toamna aceia 1759, Ienachi Suțu venind la Iași cu frate-său Mihai pentru a aduce caftanul de întărire lui Ion Vodă, acesta-i ținu în țară, făcându-i pe Ienachi mare hatman și pe Mihai vel căminar.

In timpul domniei lui Ion Callimaki mai trecuseră prin Iași și alți Greci de vază, ca *Scarlat Caradja*, viitorul Dragoman, și *Alexandru Ipsilanti*, viitorul Domn. Dar se vede că nici unul nu plăcu lui Vodă atât de mult cât i-a plăcut tânărul *Mihai Suțu*, deoarece pe el îl alese dintre toți ca să-i fie ginere. Și îndată, în iarna 1760, se și făcu nunta Domniței Sevastia, văduva lui *Vlastò*, cu cel mai mic din feciorii lui Constantin Suțu, Mihai, care va ajunge mai târziu în scaunele amânduror țărilor, făcând astfel din nevasta lui o Doamnă. In 1760 Domnița n'avea decât 22 de ani, și va avea 45 când va ajunge întâia dată Doamnă. Nunii mari la această nuntă au fost însăși Ion Vodă și Doamna Ralița, făcându-se, zic Letopiseții *„și masă boierilor de s'au veselit”*.

Acuma, alta.

In timpul acesta sosise de la Salonic și Mitropolitul Gavril, fratele mai mare al Domnului, om deci cu mult peste 70 de ani [9]). Vodă trimesese înaintea lui un alai de frunte să-l aducă cu cinste la curte *„impreunându-l ca pe un Mitropolit și frate de Domn, mergând toate rudeniile, și toate surorile, și cumnații, de se împreunau cu Sfinția Sa”*. El fu găzduit la Curte, unde i se dădură mai multe odăi și un loc la masa domnească *„mâncând nelipsit cu Domnul și cu rudele”*. Ii dădu Vodă și venitul unei biserici... dar nu pentru masă, casă și un mic ajutor bănesc îl adusese pe frate-său tocmai de la Salonic. Gândurile lui erau altele.

Cu toate că *medelnicerul Kogălniceanu* făcuse rânduială în finanțele țării, iar vistieria o luase acum *Ioniță Cantacuzino-Deleanu*, totuș veniturile nu erau îndestulătoare. Vodă se gândi atunci să înființeze din nou darea văcăritului, desființată de *Constantin Racoviță* în 1756. Treaba aceasta era însă foarte anevoioasă, fiindcă desființarea văcăritului se făcuse printr'o carte de blestăm a Patriarhilor din Constantinopol, Alexandria, Antiohia și Ierusalim, și afurisenia împotriva celor ce ar călca-o era cumplită: *„Fierul și pietrele să putrezească, iar trupul lor să rămână în veci!”*

Doar Eminescu a născocit un blestăm mai grozav, când a spus:

„Cine-ar îndrăgi străinii
„Mânca-i-ar inima câinii,
„Mânca-i-ar casa pustia
„Și neamul nemernicia.”

Vodă Racoviță strânsese mulțime de norod la Mitropolie, iar după citirea Liturghiei, Mitropolitul Iacob, cu Sfintele Daruri în cap și în mână, citise cartea de blestăm a celor patru Patriarhi... *„strigând norodul la fieștecare cuvânt* amin, *care nu putem arăta ce huet era în biserică de strigarea norodului”* zice *Enachi Kogălniceanu*, carele era de față.

MITROPOLITUL IACOB AL MOLDOVEI

Un an mai târziu, Racoviță părăsind domnia, urmașul său *Scarlat Ghica* se ținuse de capul Mitropolitului să deslege văcăritul de afurisenie. Bătrânul păstor duhovnicesc al Moldovei se rugase însă de Domn să nu-l silească să deslege un lucru ce singur a legat, și arătându-i cârja *„Luați-o și faceți ce știți”* zisese.

Veni acum rândul lui Callimaki să ceară deslegarea afuriseniei, dar cu un om ca mitropolitul acesta, ce putea face el? Se gândi deci să-l înduplece să-și părăsească scaunul.

„Socotind Vodă pe cine să pună la mijloc să isprăvească această slujbă, au găsit cu cale ca să pună pe Vasile Gane. Și apucându-l Gane pe Mitropolitul Iacob, de zi, de noapte, nelăsându-l în pace, îndemnându-l ca să ia câteva pungi, pentru paretis [10]) *peșin, și după aceea și Domnul și boierii îl vor căuta cu scutiri și cu alte mili, petrecându-și viața în liniște, păzindu-și biserica, și-l vor avea toți în cinste ca pe un Mitropolit vechi și bătrân ce-au fost acestui pământ al Moldovei.”*

Bietul om, de voe de nevoe, în schimbul a 30 de pungi, s'a înduplecat. A adunat la Mitroplie încă odată tot norodul și i-a spus aceste cuvinte, care-ar fi mai frumoase de nu ni-ar suna în ureche, odată cu vorbele lui, și galbenii din pungă:

---

4) Se spunea în limba veche „a se tâmpla” pentru „a se întâmpla”. In josul actelor, martorii iscăliau: „M'am tâmplat, eu Ion cutare” pentru „m'am întâmplat” sau „s'a întâmplat” să fiu de față.

5) Fiica lui Alexandru Sturza. Fiul ei Ion avea numai 9 ani.

6) Andronachi muri și el în curând, iar văduva sa Paraschiva se mărită a doua oară cu Nicolae Pătrașcu.

7) Gheorghe Cananò, al doilea soț al Mariei, murise și el de curând, iar fiii lor Șerban și Ion, erau încă minori.

8) Draco, sau Dracu, era o poreclă, tradusă din turcescul Șaitan (Satana), pe care o dădeau Turcii oamenilor ageri la minte. Astfel, primul Cantacuzino ce cunoaștem, a fost supranumit Șaitan-Oglu (Fiul Satanei), iar primul Rosetti era tot *Draco*.

9) El sosise la Iași în toamna 1759, cam puțin înainte de venirea lui Suțu cu caftanul domnesc.

10) Paretis înseamnă demisie.

„Iată că m'am lepădat și de Mitropolie și de cinste și de toate ale acestei lumi, numai focul jurământului să nu-l iau în cap și în suflet; și socotiți că suntem toți musafirii acestei lumi și în ceea lume avem a trăi și a răspunde la toate faptele noastre, și fiți sănătoși.”

„Zic că mulți din boieri și din jupânese au fost plângând” adaogă Kogălniceanu, care se poate să fi vărsat şi el o lacrimă la auzul acestor vorbe.

Acuma, c'o fi sau n'o fi plâns boieri şi jupânese, vorba e că scaunul mitropolitului era vacant. Fratele Domnului fu înălțat în el. Acolo, pe loc, în biserică, Ion Vodă îi dădu potcrița și-i sărută mâna. Afurisenia fu deslegată, darea văcăritului reînființată, şi de bucurie merseră toți la Curte, unde li se aduse cafea, dulceață, şerbet şi fumătoare.

„Atunci au chemat Domnul și pe Vasile Gane ca să-l cinstească cu boerie pentru slujba ce-a făcut [11]*). Intrebându-l ce poftește, el au răspuns că este om bătrân și nu i se cade, iar mila ce este să o facă cu el, s'o facă cu fiul său Ștefan, că-i mai tânăr. Atunci au adus pe fiul său și l-au îmbrăcat cu caftan, dându-i paiè de comisia cea mare.”*

In mai puțin de doi ani toate merseseră după voia Domnului, țara era potolită și belşugul începea iar să se arate pe întinsele lanuri şi păşunaturi moldoveneşti. Ion Vodă își întoarse din nou privirile către ai săi, ca nu cumva să moară înainte de a-şi vedea toți copiii căsătoriți şi înzestrați. Era bătrân acuma voevodul, peste 70 de ani, şi înscepuseră cu încetul şi puterile să-l mai lase. Se făcuse friguros *„fricos de frig”* cum spun Letopiseții *„că și vara umbla cu două blănuri și aprindea mangal în odaie”*. Aşa dar, înainte de toate, trebuia să vadă pe fiul Grigore însurat, că era cel mai mare din copii şi va trebui să statornicească el neamul. Ii găsi deci o logodnică bogată şi de neam mare, cum se şi cuvenia, pe *Ileana Mavrocordat*, fata lui beizadea *Alexandru*, care era fiul lui *Vodă Nicolae* şi fratele lui Constantin Voevodul. Ileana era deci vară primară cu logodnicul viitoarei sale cumnate, *Mărioara Callimaki*, cea care era făgăduită lui *Alexandru Mavrocordat Delibey*.

„Așezând vorba cu părinții (care se aflau la Constantinopol) au luat-o pe Ileana cu zestrea ei și cu blagoslovenia părinților și a fraților ei, și au adus-o în Moldova... și așa, au făcut nuntă cu toată boerimea, cununându-i părintele Mitropolitul, și făcând mare veselie între tot norodul.”

Nunta aceasta, care a avut loc în vara 1761, s'a isprăvit în chipul cel mai neaşteptat din lume. Pe când stăteau încă nuntaşii de se veseliau, în ziua a 7-a sau a 8-a, când era cheful gata să se spargă, Ion Vodă fu chemat la o parte de către *Niculachi Postelnicul*, c'avea ceva să-i spună, în altă odaie, singuri amândoi.

Postenlicul Niculachi Suțu era fratele mai mare al lui Mihai, ginerele Domnului (cel care ținea pe Domnița Sevastia). El era și Baș-Capuchihaia lui Ion Vodă la Poartă şi sosise de curând din Țarigrad, aducând mirelui pe mireasa sa. Se spunea chiar în Iaşi că grăbirea nunții lui beizade Grigore cu Ileana Mavrocordat se făcuse după stăruința capuchihaiei, care era zorit să se înapoieze la Stambul, cu slujba. Dar adevărul era altul, anume acel pe care i-l destăinui Suțu lui Callimaki, când stătură amândoi singuri de vorbă, după nuntă, în cămara Domnului. Acolo trebui Ion Vodă să afle că *„de vreme ce este Măria Sa ajunsă de vrâsta bătrânețelor”* a hotărît Poarta să-l lase să se odihnească, şi să dea domnia fiului său Grigore.

Ce s'o fi petrecut, la auzul acestor vorbe, în sufletul bătrânului voevod, nu putem şti. Zic Letopiseții că foarte s'ar fi bucurat, dar foarte nu ne vine să credem. Dar în fine, să zicem *„quil fit bonne mine à mauvais jeu”*, şi în tot cazul, după cumpănirea faptului, nu putu decât să fie mulțumit că mazilirea sa, în loc să ducă la ştreang, ca atâtor alți voevozi, ducea la domnia fiului său.

Lucrurile se petrecuseră deci în urmă frumos şi demn. Nu numai *Enachi Kogălniceanu*, care era un sentimental, dar şi *Gheorgachi*, al doilea Logofăt, cel care-a scris *„Condica obiceiurilor vechi și noi a Prea Inălțaților Domni”*, devin ditirambici când povestesc înscăunarea noului voevod, de către părintele său, cum nu se mai văzuse dela Ştefan Cel Mare, cred ei.

Joi, în luna lui Iunie, în 7 zile, dimineața, chemă Ion Vodă pe toți boerii la Curte, și pe toți Vlădicii cu Mitropolitul în frunte, și strângându-i în spătăria cea mare *„au adus Domnul pe beizadeaua Măriei Sale, Grigore, și după cum sta bătrânul în scaun, a pus pe Divan-Efendi de l-a îmbrăcat cu caftan. Apoi s'a sculat bătrânul în picioare, zicând: Iată, fătul meu, Dumnezeu a vrut ca să fiu eu stăpân acestui loc până astăzi; iar acum te-a miluit pe tine cu stăpânirea acestui loc. Şi eu de astăzi înainte nu mai sunt Domn, căci pe tine te-a ales Impărăția ca să fii Domn și purtător de grijă acestui pământ. Şi iată și eu te blagoslovesc și te întemeiaz, puindu-te în cel înalt scaun al acestei țări. Şi luându-l de mână, l-au pus în scaun la 1761.”*

In timpul acesta, dincolo în cămările Doamnei, se făcea o *țeremonie* la fel pentru mireasa Ileana. A adunat Doamna Ralița pe toate jupânesele, mari şi mici, și şi-a adus nora de-a înscăunat-o, zicând în auzul tuturora: *„De astăzi înainte aceasta vă este Doamnă”*. Şi cronica adaogă că *„au mers toate jupânesele de i-au sărutat mâna, zicându-i să-i fie într'un ceas bun și să trăiască până la adânci bătrânețe în luminat scaunul Măriei Sale”*.

Urările aceste nu fură Doamnei Ilienei cu noroc, după cum se va vedea mai departe.

Fostul voevod Ion Callimaki şi fosta lui Doamnă Ralița hotărîră să-şi petreacă bătrânețele la Constantinopol, în casa lor de pe malul Bosforului, la Curù-Cişmè. Cât de Moldoveni rămaseră ei în suflet şi în grai, obiceiul unei vieți întregi îi trăgea totuş acolo unde își făcuseră viața, la căminul lor, în care Doamna trăise 25 de ani, iar Domnul aproape 50. La vrâsta lor se leagă omul de locuri şi de obiceiuri, de amintiri mai multe decât de viață.

Dar înainte de-a pleca, mai era o treabă de isprăvit, încă o nuntă, acea a fetei mai mici, Domnița Mărioara. Logodită de vre-o patru ani, acum, trebuia repede măritată, înainte ca părinții ei să părăsească pentru totdeauna meleagurile moldoveneşti. Tatăl lui beizade Alexandru, voevodul Constantin Mavrocordat, era acum din nou Domn în Muntenia. Trimiseră deci la Bucureşti după mire, şi la începutul lui August se făcu în Iaşi nunta acelei sperioase Domnițe, care, din pricina unui baron străin, călcase totuş obiceiurile bătrâneşti și-şi săruta de patru ani logodnicul. Nuni mari fură noul voevod Grigore, fratele miresei, şi Doamna Ileana, vara mirelui.

Acum puteau pleca şi bătrânii. Indată după nuntă, cu calabalâc, cu alai, poate luând cu ei şi pe beizadea Alexandru, că era singurul lor copil rămas necăsătorit, se duseră foştii voevozi, prin Galați pe unde veniseră, să-şi isprăvească viața acolo unde o trăiseră. Dar se vede că pentru cine ştie ce păcate, care trebuiau ispăşite — poate pentru dselegarea celui blăstăm — *„fierul și pietrele să putrezească, iar trupul lor să rămâie în veci”* — Dumnezău se apucă să uite pe btrânii aceia, de curgeau zilele, şi lunile şi anii, iar ei nu mai muriau. A trăit bătrânul şi moartea, prin sabie, a fiului său Grigore Voevod, în 1769, şi a mai trăit după aceea încă 11 ani. S'a stins abia în 1780, acolo în Țarigrad, bătrân de 90 de ani.

Doamna Ralița, care trebuie să fi avut şi ea atunci peste 70 de ani, se întoarse însfârşit în țară, smerită călugăriță la mănăstirea *Ciuhrului*, în meleagurile basarabene ale Orheiului, lângă locul de baştină al neamului *Călmașilor*.

Acolo i se află mormântul, alături de-al maicei *Panaghia*, cumnata ei, acea soră a lui Ion Vodă, pe care o chemase ca mireană *Paraschiva a armașului Andronachi*.

SFARŞIT

11) Vasile Gane era Diac de Divan, și omul de incredere al lui Callimaki.

FEL DE FEL

Militarii italieni fac intense exerciţii de atletism şi educaţie fizică. In fotografia alăturată, vedem o săritură în plasă executată de la o înălţime respectabilă

La expoziţia din Chicago Hollywoodul a trimis în delegaţie aceste patru drăgălaşe „Baby Stars". Ele se plimbă toată ziua prin Chicago în costume de sport, atrăgând atenţia tuturor prin fermecătoarea lor drăgălăşenie

La o recentă gală de box din Berlin, au luat loc printre spectatorii fotoliului de ring Max Schmelling cu soţia lui Anny Ondra, alături de kronprinzul Wilhelm şi prinţul Frederic

In Germania sunt păduri în care trăesc mulţi bizoni. Vedem în fotografia de mai jos un colţ din aceste păduri şi o turmă de bizoni

patima INNOTULUI

Ce trebue să facem pentru a înlătura frica de care suntem cuprinşi în primele zile de înnot?

VALOAREA înnotului atât din punctul de vedere al sănătăţei cât şi ca plăcere propriu zisă, nu poate fi contestată. Innotul e o artă care, odată ce te-ai iniţiat în simplele-i secrete, îţi poate da ore întregi de bucurie muschiulară.

A fost o vreme, şi nu tocmai îndepărtată, când majoritatea persoanelor pe care le întâlniai, nu ştiau să înnoate. Părinţi prea iubitori, lipsa de ocazie sau poate chiar frica, se numărau printre principalele motive ale acestei triste stări de lucruri. Timpurile s'au schimbat însă, şi vederile s'au lărgit mult, în cursul ultimilor ani, aşa că profanii cari invoacă lipsa ocaziilor, sunt priviţi cu dispreţ, căci piscinele au răsărit ca ciupercile, atât în Capitală cât şi în împrejurimi.

După cum fiecare începător are ocazia să afle, apa sărată susţine trupul mai bine decât cea dulce, aşa că e mai practic (ce-i drept şi mai greu) ca iniţierea să se facă în apă dulce.

Privind chestiunea cu obiectivitate, fiecare creeatură omenească poate înnota, iar 99 la sută din cei cari înfruntă apa pentru prima dată, işi văd eforturile paralizate de frică. Şi această frică este un handicap serios, căci dacă vă îndreptaţi privirile asupra animalelor, veţi observa că toate înnoată instinctiv. Cum putem deci înfrânge teama ce-l împiedecă pe începător să facă o serie de mişcări, care-ar trebui să fie instinctive?

Cea mai sigură şi mai bună metodă e să intraţi în bazin până acolo unde apa îţi acoperă umerii şi apoi cu faţa spre marginea bazinului să vă lăsaţi orizontal pe suprafaţa apei, întinzând în acelaş timp braţele şi picioarele. Faţa vă va fi scufundată în apă, dar aceasta nu trebue să vă sperie, deoarece ştiţi că apa pe care plutiţi nu vă vine mai sus de umeri şi această adâncime diminuează cu fiecare mişcare, apropiindu-vă mereu de marginea **bazinului.**

CU EXERCIŢIUL VINE INCREDEREA

Să presupunem că staţi în apă cu faţa în jos, cu picioarele şi braţele întinse. Loviţi apa cu braţele şi picioarele aşa cum face câinele — sau ca şi cum aţi sta în patru labe şi aţi încerca să alergaţi; fără să vă daţi seama cum, veţi vedea că înaintaţi. La început, mişcările vă vor fi neregulate, dar cu fiecare efort pe care-l faceţi, încercaţi să vă controlaţi. Tindeţi către ritm, despărţind apa cu mâinile, şi mişcând picioarele încet şi armonios.

Exerciţiul vă aduce încrederea, dar nu prelungiţi prea mult lecţia. Evitaţi oboseala şi la început nu fiţi prea ambiţioşi în ceeace priveşte distanţa — aceasta vine şi ea cu timpul şi graba trebue în orice caz evitată.

A învăţa să vă odihniţi în apă plutind, este un fleac, la care ajungeţi cu răbdare şi perseverenţă. Intraţi în apă până la umeri şi aruncaţi-vă apoi pe spate, întinzând braţele în unghiu drept faţă de trup.

Afundaţi-vă capul bine în apă şi aveţi grijă ca din creştet şi până în vârful picioarelor, trupul să realizeze o linie perfect dreaptă. Nu încercaţi să vă ridicaţi capul privind spre vârful picioarelor, pentrucă făcând aceasta corpul îşi va pierde linia şi vă veţi cufunda. Mişcaţi încet mâinile întinse, înainte şi înapoi (cu palmele în jos) şi veţi descoperi că puteţi pluti la infinit în această poziţie.

Acestea sunt deci principiile pe care trebue să le stăpâniţi mai înainte de a putea spera să deveniţi un bun înnotător. La început e bine să aveţi lângă dvs. un prieten care să ştie să înnoate, dar aceasta nu e esenţial, dacă vă păstraţi prezenţa de spirit şi observaţi următoarele puncte:

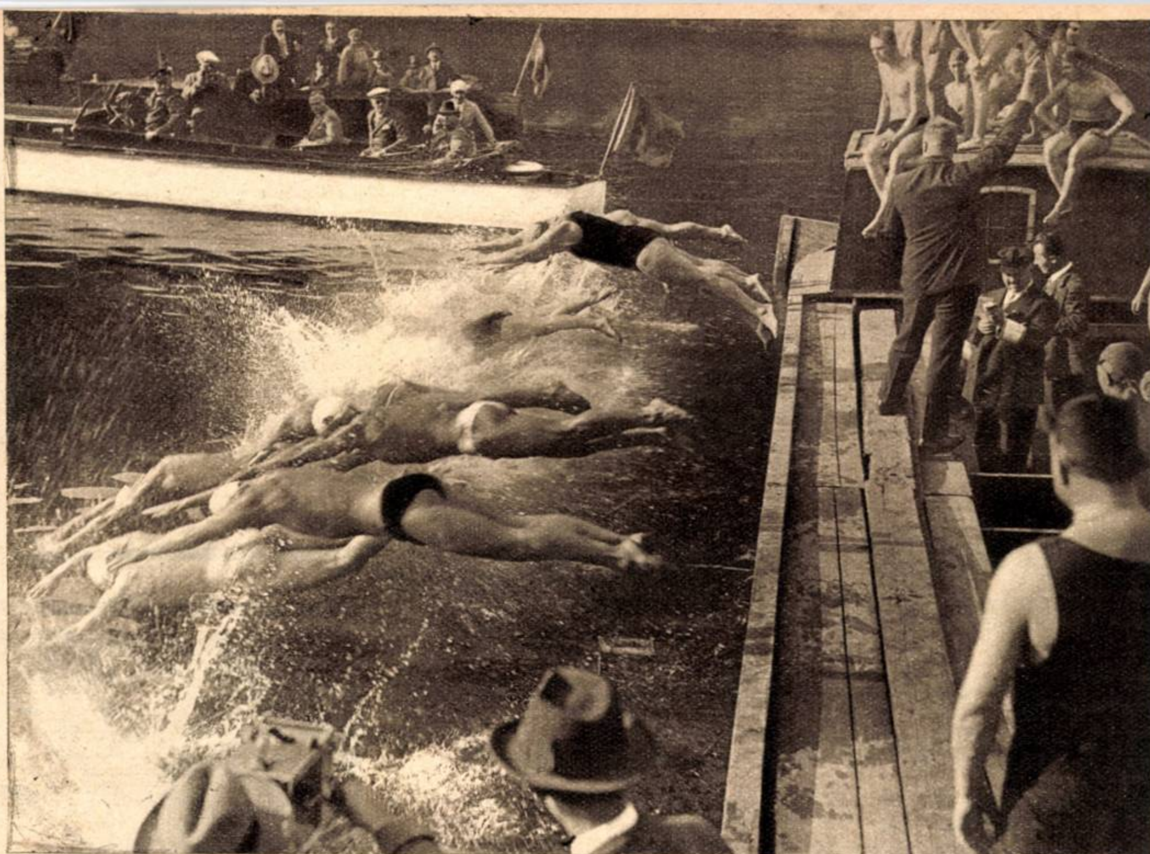
Nu intraţi la o adâncime care să vă treacă de umeri şi înlăturaţi din minte teama aceea paralizantă, gân-

In această pagină: innotătorii aruncându-se în apă pentru concurs. — O innotătoare pasionată care se odihneşte încolăcindu-şi în jurul gâtului o plută în formă de şarpe

dindu-vă pur şi simplu că dacă vă lăsaţi picioarele în jos aţi atins fundul, că sunteţi deci în *siguranţă*. Nu staţi prea mult în apă. Prima senzaţie de frig este un avertisment care nu trebue tratat cu uşurinţă şi însfârşit, nu vă obosiţi. Mulţumiţi-vă la început cu exerciţii de o durată mai modestă, până când simţiţi că v'aţi educat îndeajuns.

Bucuraţi-vă de apă, beneficiul e cu atât mai mare dacă îmbinaţi exerciţiul cu plăcerea. Mulţi sunt cei cari-şi privesc plăcerile cu tristeţă şi nu arareori observăm că înnotul se numără printre aceste plăceri. Cu o atitudine spirituală corectă, cu mişcarea ritmică a membrelor în apă, plus radiaţiile solare, puteţi ajunge la o senzaţie de completă desfătare fizică, pe care puţine alte sporturi sunt în măsură s'o dea.

OCHII SUB APĂ

Invăţaţi să respiraţi. Aceasta este una din condiţiile primordiale; dar respiraţia pe gură, trebue evitată cu desăvârşire, atâta vreme cât sunteţi în apă. Pe măsură ce mişcările vi se ritmează, vi se va regula şi respiraţia.

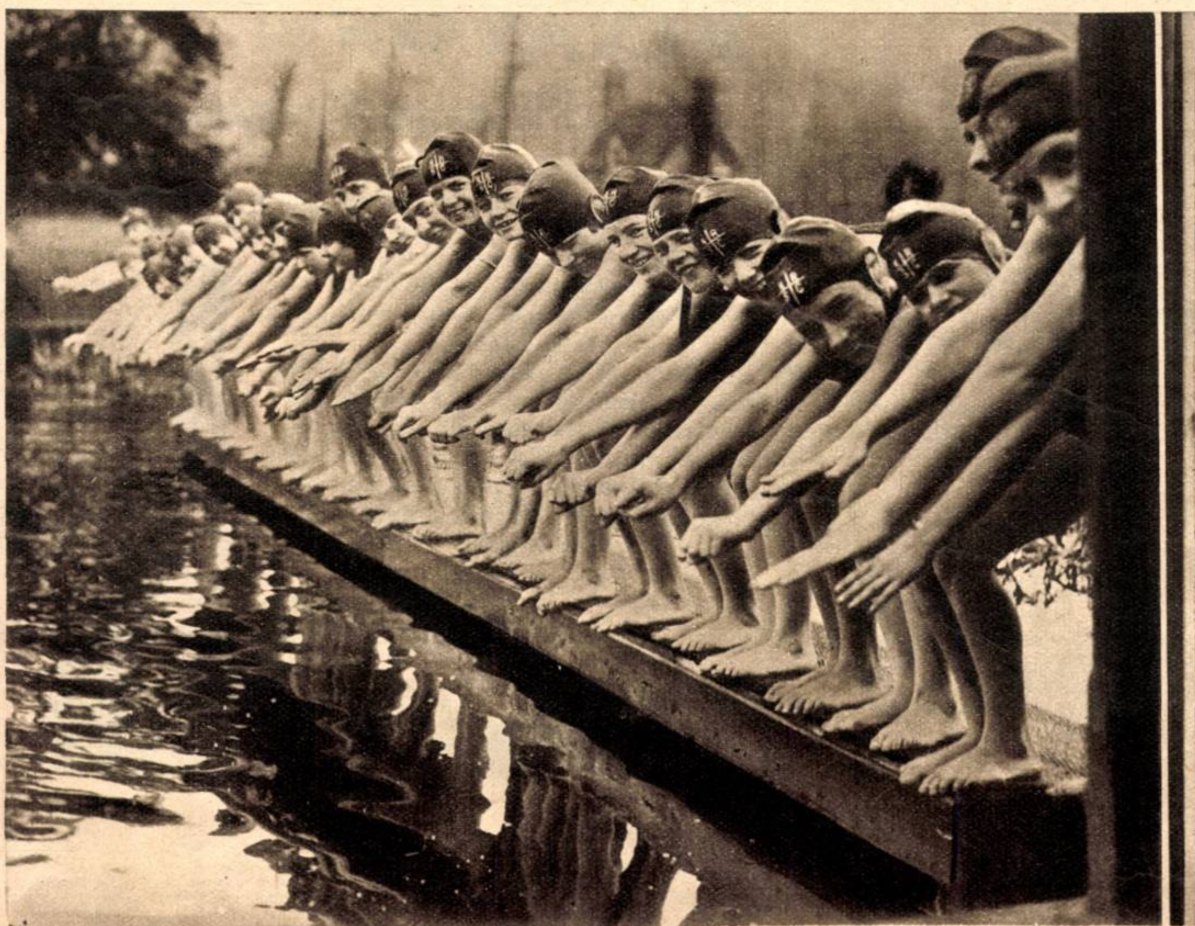
Unul dintre cele mai efective mijloace de-a vă întări ochii, este să-i îmbăiaţi în apă sărată. In felul acesta, învăţând să deschideţi ochii sub apă, nu numai că vă oferiţi un tratament de frumuseţe, dar vă veţi pomeni într'o lume de vis, de stranie feerie. Neiniţiaţii îşi închipuesc poate că a deschide ochii sub apă trebue să fie foarte dureros; contrar tuturor anticipărilor, încercarea este absolut inofensivă şi vă va ajuta mult, pe măsură ce vă veţi familiariza cu înnotul.

Dar după baie? Cultul aerului este o modă a zilelor noastre. Lumea s'a convins de imensa valoare a influenţei pe care aerul şi soarele o au asupra pielei. De cum se încălzeşte, părinţii îşi scot copiii în soare şi mai cu seamă în străinătate, grădinile publice sunt pline de aceşti pui de oameni, ale căror trupuri gingaşe răsar bronzate din costumaşele sumare ce le lasă spatele gol. Este unul din cele mai simple mijloace de-a asigura o naţiune sănătoasă.

Dar să ne întoarcem la chestiunea noastră. După ce-aţi ieşit din apă, trebue să vă ştergeţi bine cu un prosop aspru, frecându-vă repede carnea, pentru a pune sângele în mişcare. Dacă vă ispiteşte soarele, veţi îmbrăca un costum de plajă şi după ce v'aţi ales un loc la soare, vă lăsaţi într'o poziţie confortabilă, până când simţiţi căldura razelor. Nu veţi aştepta însă ca soarele să vă ardă şi veţi rezista tentaţiei de-*„a mai rămâne un minut"*, deoarece un exces de radiaţie în primele stadii ale „tratamentului" este tot atât de periculos pe cât e de dureros.

Baia de soare nu va dura mai mult de câteva minute, schimbând mereu poziţia, pentruca trupul să fie peste tot, în mod egal, bombardat de radiaţii. Şedinţele vor spori zilnic cu câteva minute, trupul aclimatizându-se treptat cu soarele şi astfel veţi ajunge să puteţi sta pe plajă până la trei sferturi de oră, fără a suferi vreun neajuns.

Nu uitaţi a vă acoperi capul, — e o precauţiune pe care trebue s'o ia toată lumea, cu excepţia câtorva îndrăsneţi. Protejaţi-vă deasemenea şira spinării, deoarece capul şi coloana vertebrală sunt regiunile cele mai susceptibile de insolaţie. Se recomandă deasemeni să purtaţi ochelari negri, căci altfel binefăcătoarele efecte pe care apa sărată a mărei le-a avut asupra ochilor, se vor anula.

BENEFICIILE BĂII DE SOARE

Vara aceasta promite să fie frumoasă şi caldă. N'o lăsaţi să treacă fără a da trupului tributul natural de soare şi apă marină. In felul acesta îl veţi încărca cu sănătate, îi veţi da o robusteţă care-l va ajuta să reziste molimelor iernei.

Mulţi din cei cari vin pentru prima dată la mare se plâng că baia şi ritualul ce-i urmează în aer liber, nu le dă senzaţia de „bună stare" mai sus descrisă. In cazul acesta trebue să existe o cauză, deoarece exerciţiile în apă masagiul cu prosopul şi cu mâinile şi destinderea muşchilor în soare, trebue neapărat să vă dea o senzaţie de desfătare fizică.

Experienţa în acest domeniu, este cel mai bun profesor; nimeni nu poate stabili reguli definitive, care

Propaganda turistică în favoarea României

Despre România nu există până acuma aproape nici un fel de publicaţie turistică.
Turistul, după ce căuta zadarnic prin birourile de voiaj din străinătate, nu găsia nici la Bucureşti vreo broşură turistică despre România, scrisă în limbi străine.
Era aici o lacună destul de serios resimţită de toţi acei cari se interesau de propăşirea turismului nostru.
Această lipsă a fost acum înlăturată graţie iniţiativei luate de Compania Internaţională de Voiaj: Wagons-Lits//Cook.
Avem sub ochi o broşură de 144 pagini, cu 136 fotografii şi o copertă în 4 culori, imprimată la heliogravură în Atelierele „Adevărul", pe hârtie de lux, în limbile franceză, germană şi engleză şi care se va împărţi gratuit turiştilor străini prin intermediul tuturor Agenţiilor Wagons-Lits//Cook din întreaga lume.
Textul scoate în relief frumuseţile şi pitorescul ţinuturilor noastre şi îndeamnă pe călătorul străin să-şi aleagă anumite itinerarii pentru vizitarea României. Materialul documentar şi numeroasele fotografii cari ilustrează broşura au fost puse la dispoziţie ***în mod deosebit de amabil de*** *Direcţiunea Presei a Ministerului nostru de Externe, care s'a grăbit să încurajeze această iniţiativă atât de utilă pentru propaganda Ţării noastre în străinătate.*

Terasa Galeries Lafayette

Principiile moderne, valabile în marele comerţ din Apus, ne învaţă că nu este suficient ca o întreprindere să se ridice la un anumit nivel, ci, este imperios necesar ca ea să progreseze necontenit, să creeze permanent, cu un cuvânt, să ofere mereu publicului ceva nou.
In ţară la noi, cunoaştem o singură întreprindere care, din ziua în care a luat fiinţă, n'a încetat o clipă străduinţele ei de a corespunde exigenţelor, din ce în ce crescânde, ale marelui public.
Cititorii au înţeles că această întreprindere este marele magazin Galeries Lafayette.
Luând de exemplu organizaţia pariziană cu acelaş nume, întreprinderea soră din capitala ţării noastre, animată continuu de iniţiativa, energia şi priceperea conducătorilor ei, se ridică, pe zi ce trece spre înălţimi nebănuite.
Din clădirea Socecului de altă dată cu un singur cat, au răsărit şase etaje într'un edificiu care este o podoabă a Bucureştilor.
Conducătorii acestei întreprinderi nu-şi dau, însă, răgaz o singură zi. Astfel am putut asista la deschiderea terasei în stil unic, amenajată deasupra magazinului Galeries Lafayette.
Această terasă este o adevărată bomboană. Aşezat comod la umbra arborilor ornamentali răsăriţi peste noapte şi a umbrelelor cari îi dau aspectul unei Ostende în miniatură, vizitatorul dispune de o perspectivă grandioasă. Toată Capitala e la picioarele noastre şi o vedem simetrică şi paşnică, cu tot furnicarul ei de viaţă.
A vorbi despre eleganţa acestei terase şi despre serviciul ce domneşte, ar fi să repetăm ceia ce lumea cunoaşte din felul de a se prezenta al Bombonierei Lafayette care a funcţionat până eri în interior şi căreia i-a luat locul terasa.
Noi care am petrecut câteva zile pe terasa Galeries Lafayette, furaţi de vraja arcuşului lui Sandu Marcu şi a orchestrei sale, îndemnăm pe bucureşteni, dornici de frumos, să poftească cu ascensorul pe terasa Lafayette, ca să admire decorul atât de variat al Capitalei într'un cadru minunat.

be.

Programul artistic la Vichy în 1934

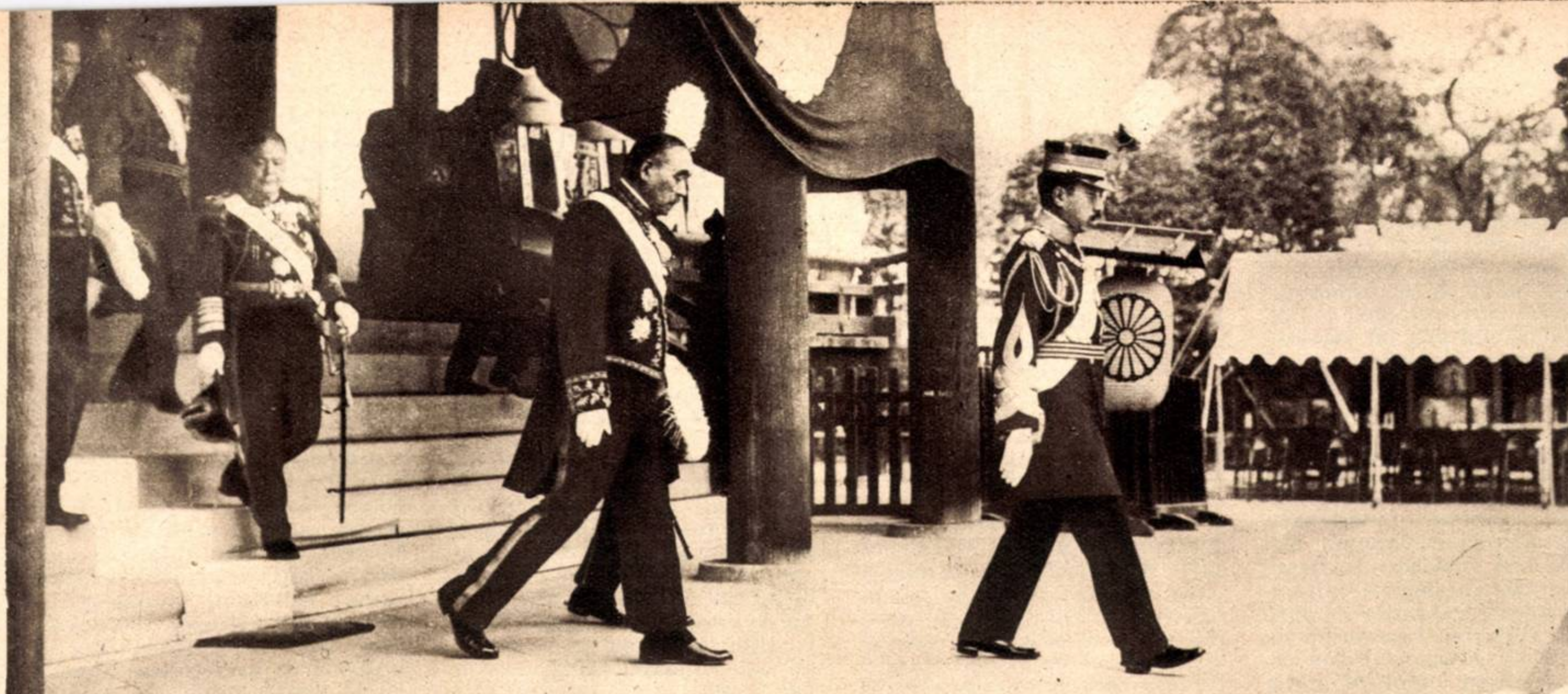
In timp ce majoritatea staţiunilor balneare climaterice sau termale au redus la minimum, partea artistică a programului, la Vichy, dimpotrivă, străduinţele au fost de a i se da, acestui program, o şi mai mare strălucire, asupra acestui punct, sezonul din 1934 va fi demn de cele cari l'au precedat.
Aşa de pildă, la Marele Casino se va relua formula atât de fericit aplicată anul trecut şi spectacolele săptămânii se vor desfăşura în ordinea următoare:
Luni: Concertul clasic dat în Sala Teatrului cu concursul a 95 de executanţi, a unui cor de elită şi a celor mai de seamă virtuozi internaţionali.
Marţi: Gala de comedie — în cursul căreia se vor juca marile succese pariziene în interpretarea celor mai de frunte artişti ai Franţei.
Miercuri: Spectacolul de operă bufă şi cităm printre opere „Orfeu în Infern", „Don Francisquita", „Boccacio", „Briganzii", „Robert Macaire" etc. cu concursul marilor cântăreţi ai lumei.
Joi: Gala lirică — în cadrul căreia se vor juca „Walkiria", „Tristan şi Isolda", „Peleas şi Melisanda", „Louise", „Othello", „Aida", „Don Juan", etc., etc.
Vineri: Gala atracţiilor internaţionale când se va da prilejul de a fi aplaudaţi cele mai celebre vedete internaţionale ale cântului, dansului şi humorului.
Sâmbătă: Opera comică şi drama lirică, iar Duminica e rezervată spectacolelor de operă.

*

La toate acestea se adaogă baleturile — maestru de balet fiind Nicolas Guerra, dela „Scala" din Milan şi Opera din Paris — şi concertele simfonice.
După această înşiruire, oricine îşi poate da seama de grija depusă în alcătuirea programului atât de strălucit dela Marele Casino.
S'ar cuveni să vorbim, tot aci, despre celelalte atracţiuni ca şi despre toate îmbunătăţirile cu cari a fost înzestrată această minunată staţiune franceză.
E ceeace vom face într'un articol viitor.

urmate, să dea rezultate absolut similare. Regulile acestea trebuesc privite ca nişte simple indicatoare, ce desemnează experienţa altora.
Dacă nu sunteţi un muritor de o excepţională îndrăsneală, nu vă sfătuim să intraţi în apă, mai înainte de-a vă fi luat gustarea de dimineaţă. In acest moment al zilei circulaţia sângelui e cam scăzută şi veţi avea cu siguranţă o senzaţie de slăbiciune, din cauza lipsei de hrană. O astfel de situaţie poate avea consecinţe dezastruoase. Tot atât de periculos este însă să şi înnotaţi imediat după ce veţi fi mâncat. Un rău covârşitor, pentru a pomeni cea mai mică dintre primejdii, cuprinde pe acela care ridicându-se dela cafea sau dela dejun, se aruncă în piscină, sau în valurile mărei.

DOROTHEA

UN REPORTER IN LUMEA CAPETELOR INCORONATE

LA MAJESTATEA SA HIROHITO

IMPĂRAT AL JAPONIEI

EPOCA noastră abundă în crize de tot soiul.

Criza cea mai grea şi mai dramatică este poate aceea a tinerei generaţii căreia, într'un viitor apropiat, îi va reveni sarcina să apere şi să înmulţească comorile civilizaţiei. Pentru Japonia de astăzi, problema aceasta e şi mai complicată decât pentru alte naţiuni. Recentul conflict chino-japonez e o dovadă impresionantă. Trebue găsit un mijloc de-a împreuna în chip armonios viaţa industrială cu filozofia din vechime care afirmă că naţiunea şi temelia ei, familia, aparţin prin legături indestructibile trecutului religos.

Pe de o parte, Japonia e din ce în ce mai pătrunsă de spiritul occidental, iar pe de alta de sintoism. Numeroasele temple dela Shinto atrag milioane de pelerini cari vin acolo, fie cu tramvaiele electrice, fie ca şi în trecut, *per pedes apostolorum*. Sintoismul care nu se bucură de o teologie formalistă, e bazat pe cultul strămoşilor, socotind naţiunea drept o familie uriaşă al cărei şef, împăratul, coboară din Zeiţa Soarelui.

Tinerimea japoneză are datoria să pornească la fuziunea sintoismului cu industrialismul, aceste două elemente în aparenţă opuse, dar deopotrivă de indispensabile Împărăţiei Soarelui Răsare.

I-e greu unui european să-şi dea seama de repeziciunea fulgerătoare cu care Japonia a înlocuit regimul feudal al evului mediu prin parlamentarismul şi industrialismul actual. Abia în 1854 vice-amiralul Perry a „descoperit" statul japonez care fiinţa independent de toate celelalte, ermetic izolat, statornic vechilor tradiţii; şi, nu mai departe decât în 1868, împăratul Meji, în vârstă de şasesprezece ani, cu prilejul încoronării sale, în prezenţa Curţii şi a suveranilor feudali cari renunţaseră la privilegiile lor, depunea jurământul care constituia charta Japoniei moderne: toate treburile Statului se hotărăsc în discuţiuni publice; guvernant şi guvernaţi îşi unesc sforţările pentru binele şi propăşirea naţiunii; toate datinele din trecut se desfiinţează; se menţine mai departe contactul cu lumea din afară ca să-i împrumute cunoştinţele sale...

Acum şaizeci de ani s'a întemeiat Ministerul Instrucţiunei publice; într'un an au fost create douăsprezece mii de şcoli primare; în timpul de faţă, 99,47% din băeţi şi 99,28% din fete trec prin învăţământul şcolar; anul trecut, numărul studenţilor din universităţile japoneze depăşia cifra de 80.000.

In 1868, exportul Japoniei atingea opt milioane de dolari; în 1930 un miliard, iar astăzi, cu toată si-

In fotografiile acestei pagini vedem Impăratul Hirohito (sus) ducându-se la o festivitate militară; o căsătorie princiară la Tokio (jos). Mirii poartă vechia îmbrăcăminte a curţii

tuaţia oarecum turbure şi numai după trecere de patru ani, se cifrează la peste două miliarde dolari!

Cu patruzeci de ani în urmă nu era în Japonia decât o singură femee care profesa medicina. E cunoscut cazul fiicei samuraiului Aki-Ko care, ocupând o slujbă publică, şi-a pierdut logodnicul, deoarece el socotea această hotărîre drept „o ruşine".

Şi abia în 1908 s'a anulat decretul din 1629 care interzicea sexului slab cariera teatrală.

Iar acum, în zilele noastre, femeile — doctori, farmaciste, dentiste, ingineri, funcţionare, ziariste abundă în Japonia. Mai mult de trei milioane din japoneze îşi câştigă singure existenţa. Din aceste trei milioane 89% sunt necăsătorite. Logodnicii nu lipsesc însă, precum afirmă celebra scriitoare niponică Jiasuko Mijake, fetele japoneze şovăe atunci când e vorba să renunţe la independenţa lor...

PATRU COPII PE MINUT

Lupta între vechiul şi noul aşezământ se ilustrează adeseori prin anecdote tragi-comice

Se discută cu aprindere problema tineretului, băeţi *(mobo)* şi fete *(moga)* cari se îmbracă după moda europeană şi frecuentează barurile şi dancingurile unde se serveşte în sunetul patefonului, nu numai băutura naţională japoneză, *sake*, ci chiar coktail, whisky şi berea de München.

La Osaka, după o şedinţă furtunoasă, notabilii oraşului, au hotărît închiderea tuturor dancingurilor. Dar reacţiunea împotriva distracţiile europene ia uneori forme mai pitoreşti. Membrii numeroaselor ligi patriotice secrete, organizează razii prin dancinguri şi vai de *mogas*, fetele, cari dansează cu streinii! Numai prezenţa de spirit a patronului unui hotel, a reuşit de curând să înlăture un scandal monstru

In cel mai mare hotel din Tokio, în toiul ceaiului dansant, năvăli pe nepusă-masă, un grup de bărbaţi mascaţi, vajnici apărători ai tradiţiilor strămoşeşti. Patronul, şiret, voind să câştige timp până la sosirea poliţiei chemată prin telefon, porunci orchestrei să cânte imnul naţional. „Răzbunătorii", se opriră locului, într'o tăcere evlavioasă, până când poliţia, ajunsă tocmai la vreme, îi rugă să părăsească localul.

Totuş, nu trebue să credem că fanatismul acestor organizaţii naţionaliste secrete se mărgineşte numai la astfel de manifestaţii. Asasinarea fostului ministru de finanţe Ynuye, unul din bărbaţii politici cei mai de seamă ai Japoniei, e opera unui membru al asociaţiei secrete *Seisanto*, o filială a puternicei organizaţii şovine *Kosnikai* (Dragonul negru). Ministrul răpus se făcuse „vinovat" de combaterea politicei agresivă a Japoniei în China şi prezisese consecinţe dăunătoare echilibrului financiar al ţării.

Primul ministru Hamagushi, pieri de asemenea de mâna unui fanatic naţionalist.

Dar în ciuda acestor frământări izolate, Occidentul triumfă.

Technica şi industria înaintează cu paşi de giganţi. Totuş problemele economice se complică deoarece populaţia creşte cu o repeziciune uimitoare. Iţi dai seama la fiecare pas că îmbulzeala locuitorilor e prea mare faţă cu întinderea de pământ pe care vieţuesc. Savantul japonez E. Honjo, povesteşte că odinioară se combătea suprapopulaţia cu *mahiku*, adică uciderea copiilor în faşă. *Mahiku* a trecut de multă vreme în lumea legendelor, însă problema suprapopulaţiei n'a fost nici odată atât de arzătoare ca astăzi.

La fiecare minut, ţara Soarelui-Răsare vede născându-se patru copii. In cursul a cinci ani, de la 1928—1933, populaţia a sporit cu 4.713.183 suflete, adică cu aproape 7%, atingând cifra totală de 84.568.733 Oraşele mari aduc partea cea mai însemnată: 85%. Răul, însă, este că majoritatea acestei populaţii imense suferă de foame... Nivelul material e foarte scăzut. Scumpetea vieţii întrece pe aceea a Angliei. Munca, vorbim de aceea califi-

cată, se plăteşte cu tariful de trei yeni pe zi (cam 250 lei); munca ordinară, cu un singur yen (80 lei). Un ţăran japonez, mijlociu, cheltueşte pentru hrana sa mai puţin de 35 lei zilnic; numai o familie de zece persoane îşi poate îngădui luxul să mănânce orez, de altfel o calitate proastă şi deci care nu poate să fie vândut.

In ciuda acestei existenţe mizerabile, şase sute de fermieri pe an se văd ruinaţi şi iau calea cerşetoriei; 20% din lucrătorii fabricelor de textile suferă de tuberculoză. Dacă Belgia „suprapopulată" numără 400 de locuitori pentru fiecare km., patrat de pământ cultivabil, Japonia numără 1000; dar numai 15% din pământul ţării e bun de lucrat. Bugetul anual al unui cultivator japonez egalează abia o cincime din bugetul colegului său american; veniturile anuale ale unui japonez nu depăşeşte 1/6 din acele ale unui american mijlociu. Dar starea aceasta mai mult decât modestă e de-ajuns ca să stabilească diferenţe de clase cari devin din ce în ce mai pronunţate.

In Decembrie 1933, ziarele americane anunţau că în centrul Japoniei, în sătuleţele de la munte aparţinând provinciei Yamagata înfloreşte ca şi odinioară comerţul de carne vie. Părinţii, reduşi la ultimele limite de o mizerie ne mai pomenită, îşi vindeau fetele pentru suma variind între 150—400 dolari „caseior de ceai".

In acelaş timp, partea cea mai însemnată din avuţiile naţionale e concentrată în mâinile a şase familii — Mitsui, Mitsubishi, Sumitomo, etc., cari diriguesc întreaga viaţă economică a ţării. Armata proletarilor, care sporeşte din zi în zi, e îngroşată acum de elementele scăpătate ale burgheziei şi de intelectualii săraci.

In 1912, în toate universităţile Japoniei erau 8900 studenţi; astăzi, numărul lor e înzecit. In 1923, 94% din ei găsiau cum să-şi utilizeze cunoştinţele, dar începând cu anul 1929, numai jumătate din diplomaţi reuşesc să capete câte o slujbă, şi aceea nu tocmai de invidiat.

Un mare număr din aceştia sunt nevoiţi să-şi agonisească viaţa în calitate de vânzători ambulanţi şi nu e de mirare ca în această situaţie vitregă ei să găsească un teren prielnic oricăror „idei periculoase".

Pentru înfrânarea unor asemenea tendinţe, guvernul a promulgat aşa zisa lege a securităţii, statului care pedepseşte pe cei vinovaţi cu zece ani de închisoare. Ministerul Instrucţiunii publice a introdus în universităţi detectivi însărcinaţi cu supravegherea starii de spirit a studenţimei.

Dar anevoie se îngrădesc ideile unui popor care a învăţat să citească. Nouăzeci şi cinci la sută din populaţie ştie astăzi să citească şi setea de învăţătură a poporului japonez e cu drept cuvânt extraordinară. Un simplu „riksha", îndată ce şi-a coborît pasagerul, scoate din buzunarul costumului său sumar un ziar şi se cufundă în citit. Pescuitoarele de perle, în scurtele răgazuri ale trudnicei lor ocupaţii, citesc câteva pagini. Există 1200 ziare japoneze, dintre cari unele se tipăresc în milioane de exemplare şi 2800 publicaţiuni săptămânale. Japonia este singura ţară din lume unde traducerea celor două volume din *Capitalul* lui Karl Marx, s'a vândut în sute de mii de exemplare.

Când sociologul şi scriitorul japonez Yusuke Tsurumi a făcut o anchetă printre studenţii Universităţii imperiale din Tokio, ca să afle ce fel de literatură îi interesa mai mult, ei au răspuns: literatura rusă.

„Ideile primejdioase" devin din ce în ce mai greu de combătut într'o ţară care numără 13 milioane de alegători şi unde puzderia deputaţilor lucrători şi a organizaţiilor muncitoreşti sporeşte zilnic.

La 5 Iulie 1933 s'a proclamat la Tokio fuziunea a trei partide proletare: *Zenkoku — Rone — Vaishuto*, într'un partid travaist ţărănesc-muncitoresc, pan-japonez. Programul lui social şi politic este acel al organizaţiilor similare din Europa, iar majoritatea zdrobitoare a membrilor componenţi aparţine generaţiei tinere.

SĂRBĂTOAREA SUFLETELOR

Uneori, conflictele de clasă iau forme mai pitoreşti de cât în Europa, inspirate mai cu seamă din bărbăţia legendară a samurailor. Astfel, în timpul grevei dela uzinele *„Nippon Daye Workes"*, din Tokio, direcţiunea îşi menţinu cu înverşunare punctul ei de vedere astfel că situaţia greviştilor părea destul de critică. Pentru a o lecui, H. Shila, lucrător în vârstă de nouăsprezece ani, se căţără pe un coş al uzinei, înalt de vreo 80 metri declarând că va rămâne acolo până când cererile lucrătorilor vor fi acceptate.

Shila se opri în vârful coşului în ziua de 1 Mai şi rămase acolo treisute patrusprezece ore şi douăzecişicinci minute, până la 14 Mai, când fu coborît cu ajutorul unui paner special, în aclamaţiile a 30.000 de muncitori.

Linişteа seculară a ţării Soarelui Răsare mai e turburată de neînţelegerile între partide, de conflictele de clasă şi chiar, acum în urmă în special, de îndemnuri făţişe la acte de violenţă.

Poliţia arestează comunişti aparţinând tuturor claselor populaţiei. Până şi în sânul statului major s'a descoperit un nucleu comunist de cinci ofiţeri. Printre 173 persoane arestate în Octombrie trecut, 93 erau diplomaţi ai Universităţii, iar unul din ei era însuşi fiul vicontelui Ototchi, membru al parlamentului.

Toate acestea se petrec într'o ţară unde nu de mult, idolul poporului, generalul Noghi, îşi făcea hara-kiri, numai ca să nu supravieţuească suveranului său iubit...

Dar n'am vorbit până acum decât despre oraşele mari, acele cari nu înglobează decât o cincime din populaţie. Pătura ţărănească, deocamdată, e credincioasă spiritului antichităţii.

Satul japonez are trei instituţiuni centrale: altarul, şcoala şi biuroul. Sintoismul, cu credinţa lui în legătură neclintită între popor şi trecutul acestuia e şi astăzi stăpân atotputinte asupra celor de la ţară.

Odinioară, cam pe la jumătatea lunei Iulie, trei zile în şir erau consacrate primirei sufletelor străbunilor morţi. In secolul al VII-lea după Christos, un călugăr budhist făgădui unor copii îndureraţi de moartea mamei lor că sufletul acesteia avea să se întoarcă timp de trei zile pe an printre acei cari o iubiau. Mai târziu, unul din împăraţii japonezi preschimbă acest obiceiu într'o sărbătoare universală şi canonizată pe care Japonia o prăznueşte de peste douăsprezece veacuri.

In ajunul sărbătoarei, se curăţă şi se decorează toată casa, iar familia se pregăteşte să-i primească pe oaspeţii de dincolo de mormânt. Altarul e împodo-

bit cu flori şi, lângă statuetele lui Budha, se aşează o planşetă cu numele acelor cărora li se aşteaptă venirea.
Totul trebue să fie gata pentru seara de 12 Iulie căci, după credinţa budhistă, sufletele morţilor pleacă din cimitir în amurg. In oraşele şi sate, copiii pornesc la cimitir ducând nişte lămpi mici ca să le arate drumul.
Cei mari, aşteaptă în prag, arzând ierburi aromatice. In faţa uşei a fost pusă o găleată cu apă pentru spălat picioarele strămoşilor.
Ii primesc cu chiote de bucurie pe copiii cari se întorc dela cimitir, apoi întreaga familie se aşează la masă, ospătându-se cu mâncărurile tradiţionale, dragi celor morţi, cărora li s'au păstrat locuri libere.
Timp de trei zile focul arde neîntrerupt în casă şi e oprit să se verse sânge, să se taie vite, să se ucidă vânatul, a pescui. Lămpile mici şi albe au fost lăsate la cimitir pentru ca sufletele morţilor să-şi găsească apoi mormântul cu uşurinţă.
In ajunul celei de a patra zi, familia se strânge din nou în faţa altarului strămoşesc, unde-şi ia rămas bun dela oaspeţi; apoi, bucatele pregătite în ziua aceea se aşează pe o tavă de bambu, iar în mijloc o lampă mică şi un mănunchiu de iarbă uscată. In sfârşit, toată familia se duce la ţărmul mării sau al râului şi, după ce a aprins lampa sau iarba asvârle tava în mijlocul valurilor.
Purtate de curent, acele plute în miniatură se duc agale şi oamenii le însoţesc cu priviri înlăcrimate până ce se pierd în zare...

ORAŞUL MUŢENIEI

Aceste obiceiuri, neglijate sau înlocuite la oraşe cu o simplă „zi de primire" un fel de „five-o clook téa", sunt încă destul de înrădăcinate în ţărănime.
Sintoismul se bucură de o însemnătate politică enormă, pentru că cele 12.000 de altare ale lui aduc o consfinţire religioasă patriotismului fiecărui japonez. Patria e sfântă pentru Francez. Germanul adoră *Vaterland*, dar în devotamentul patriotic al japonezului, e un fel de instinct primitiv, orgoliul, în acelaş timp al rasei şi al naţiunei, o fraternitate de trib, ca în stupurile cu albine. Hirota Atsutane, nu spune oare că „faptul de a întrece celelalte popoare în bravură şi inteligenţă se explică prin origina divină a naţiunei japoneze"?
Religia supremă a maselor populare japoneze este lealitatea faţă de împărat, „coborît din cer, divin şi sfânt" şi faţă de naţiune, opera zeilor.
Impăratul Meiji, cel dintâi reformator care a făcut dintr'o ţară feudală un stat modern (tatăl lui, ultimul mikadou de modă veche, obişnuia încă să-şi alunge pe streini din ţară), n'are nici o statue, însă mausoleul lui, aflat în inima pădurilor, e vizitat neîntrerupt de milioane de pelerini.
Oprindu-se în faţa zăbrelelor sanctuarului, cucernicii sosiţi bat de trei ori din palme şi-l salută în tăcere de trei ori. O crisantemă cu 16 petale, perdeaua albă ca zăpada care ascunde altarul în sanctuar, simbolizează spiritul Japoniei de altă dată.
Nu de mult, cu prilejul semnării pactului Briand-Kellog, Japonia a refuzat să-şi însuşească această formulă: „Inaltele părţi contractante declară în mod solem în numele popoarelor lor respective".. şi ratificarea a fost însoţită de observaţia prin care împăratul Japoniei declară că lucrează nu în numele poporului său, ci în calitate de suveran învestit cu o putere divină.
Ceea ce înseamnă că tradiţiile sunt neclintite. Astfel, elevele şcoalei de gospodărie din Tokio se roagă odată pe an „spiritelor acelor rupte", iar mijlocitorii de la Bursă fac în toţi anii un pelerinaj special ca să asculte predicele divine asupra coţei acţiunilor. Nimeni nu ia în serios aceste ceremonii, totuş ele rămân obligatorii.
Odinioară, ca să-i cinstească pe zei credincioşii, de cum se însera, aprindeau lumânări în can dele de piatră, în faţa templelor budhiste. Astăzi, această ceremonie e simplificată. E de ajuns să plătească o taxă anumită companiei de electricitate şi candelele străvechi se aprind ca prin farmec.
Când Kobe, imensul furnicar omenesc, cu portul lui la ţărmul oceanului şi cantitatea de uzine şi fabrici a avut fericirea să primească vizita împăratului, pregătirile au ţinut şase luni. S'au luat măsuri extraordinare pentru a asigura siguranţa şi demnitatea monarhului. Europenii cari doriau să asiste la trecerea împăratului, trebuiau să aibă o autorizaţie specială şi să stea numai în incinta care li se rezervase. Numai ei erau în picioare: mulţimea întreagă a indigenilor sta îngenunchiată.
Circulaţia fusese întreruptă cu trei ceasuri înainte de trecerea împăratului; lumea japoneză — cea mai disciplinată din omenire — ocupase locuri dela miezul nopţii.
Unul din punctele importante ale etichetei imperiale este interzicerea de a-l privi pe monarh dintr'un loc ridicat. De aceea, toate casele pe unde trecea cortegiul, erau goale şi toate obloanele trase.
Un sfert de oră înainte de trecerea alaiului marea omenească fremăta încă dar deodată, mâna nevăzută a tăcerii închise toate buzele. Oraşul imens şi sgomotos amuţi deodată. Unul din cele 16 regulamente prevede: „o linişte absolută şi lipsa oricărei aclamaţiuni la trecerea împăratului".
Nici una din ovaţiunile insufleţite, — zice un ziarist american martor al scenei — nu se poate compara cu impresia produsă de această tăcere religioasă a unui milion de oameni".
Prima trăsură se iveşte în depărtare. Părintele divin al poporului se apropie şi parcă auziai cum palpită inima oraşului încremenit în muţenie...

O ZI DIN VIAŢA IMPĂRATULUI

Acel care domneşte pe tron ca al 124-lea reprezentant al unor strămoşi divini, acel care prin origina şi demnitatea lui este el însuş un zeu, acel care nu e numit altfel decât „Fiul Soarelui" *(Tenno Hekka)*, acel care este incarnarea rasei, care întrupează în fiinţa lui trecutul mitologic şi prezentul modernizat, — cine este?
Actualul împărat, Hirohito, s'a născut în anul 1901. La vârsta de şase ani a fost trimis la şcoala aristocratică Gakn S'ui-In. de unde n'a eşit decât şapte ani mai târziu. Atunci începu un sistem de educaţie, delicat şi mult prea complicat, al moştenitorului tronului, sub privigherea amiralului Togo şi a fostului rector al universităţii din Tokio.
Alegerea manualelor de istorie, de ştiinţe morale şi politice, nu era tocmai uşoară, deoarece profesorii aveau în vedere nu numai scopul de a-l iniţia pe viitorul împărat în artă şi ştiinţă, ci şi să-i întipărească răbdarea, înţelepciunea, mărinimia, simplitatea, dreptatea, într'un cuvânt, toate calităţile neapărat trebuincioase unui împărat înţelept.
După cercetări îndelungate, a fost aleasă cartea *Gun-Cho-Chi-Yo*, întocmită de ministrul împăratului chinez T'ai-Tsung, în care erau pe larg expuse concepţiile lui Confucius asupra menirei unui domnitor. La baza acestei concepţiuni politico-etice, consfinţită de antichitate, găsim următorul principiu modern: „Statul nu este al cârmuitorilor, ci al poporului".

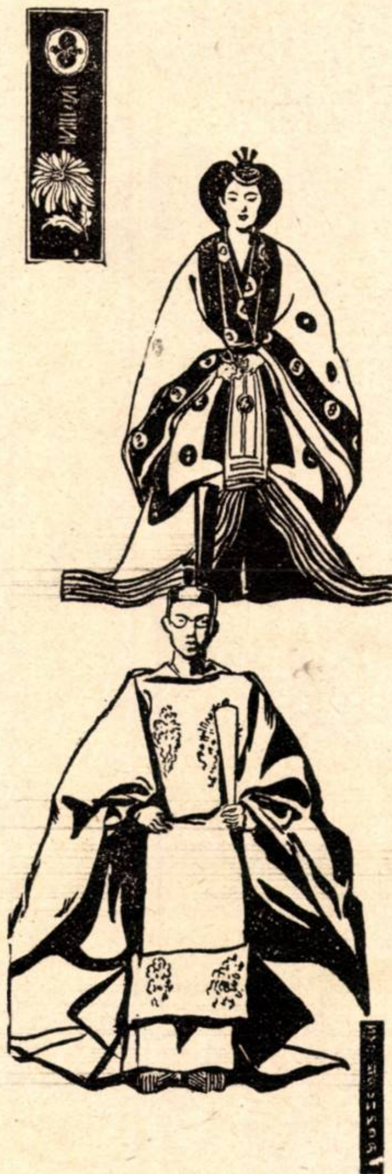

Viitorul împărat căpătă o instruire europeană, odată cu cunoaşterea clasicilor japonezi şi chinezi precum şi practica sporturilor în acelaş timp cu a ştiinţelor. Călăreţ desăvârşit, mare amator de tenis, Hirohito e cunoscut şi ca un înotător fără seamăn. Intr'o zi, în cel mai strict incognito, însoţit de singurii şi cei mai buni doi prieteni ai săi, fiii unui conte, suveranul trecu înot rada portului Komakura. Pe vremea când era student, fugea neştiut de nimeni să asiste la Kukugi-Kwan, la matchurile luptătorilor în mare preţ la japonezi. Aflând aceasta, prinţul de Galles ar fi zis: „Văd că ne vom împrieteni amândoi!"
In 1921 se produse un eveniment neaşteptat în istoria Japoniei: moştenitorul tronului întreprinse o călătorie în streinătate!
Căsătoria lui Hirohito se săvârşi de asemenea în afară de tradiţiile seculare. Timp de o mie de ani, împăraţi îşi alegeau soţiile în cercul a cinci familii *Kuge*, cari monopolizase această înaltă cinste. Dar Hirohito nu-şi ascultă de cât imboldul inimei, căsătorindu-se cu fiica generalului-prinţ Kuni-Nagako, care nu era nici cel puţin înrudit cu acele familii.
Reşedinţa împăratului, castelul Chijioda, e înconjurată cu ziduri înalte, păzită de sentinele şi despărţită de zgomotul asurzitor al capitalei prin podul Niju-Bosh. Acolo, printre clădiri numeroase cu un singur etaj, se înalţă o casă relativ scundă, încercuită de straturi cu flori; arhitectura ei e vădit japoneză, însă modernizată, unind confortul cu simplitatea. Cabinetul de lucru al Impăratului, zis *Go-Seimu-Io*, poartă întipărirea acestei simplicităţi esenţiale: un birou, un fotoliu, un divan, câteva tablouri şi nimic altceva.
Impăratul nu bea vin, nu fumează şi aplecarea lui către simplitate merge până acolo încât poartă un ceasornic-brăţară de nickel.
Ziua suveranului e orânduită cu o exactitate fără egal. El se scoală la ceasurile şase dimineaţa, se rade şi se îmbracă singur, după care, înainte de orice, cinsteşte obiceiul zilnic al rugăciunei către strămoşi.
La şapte, are loc primul dejun, în salon, cu împărăteasa. După aceea, suveranii vizitează guvernantele, sau uneori acestea aduc copiii cari fac urări de sănătate auguştilor lor părinţi.
Ziua de lucru începe prin citirea ziarelor cărora Hirohito le atribue o mare importanţă. Printre cele douăzecişişase de cotidiane cari aşteaptă o cercetare amănunţită, se află principalele ziare japoneze, câte unul englez şi două franceze. Franceza este limba pe care împăratul o cunoaşte mai bine.
Citirea ziarelor era urmată până în vremea din urmă de un ceas sau două de studiu. Profesori calificaţi completau în mod sistematic educaţia monarhului, făcându-l să-şi cunoască datoriile, prerogativele, drepturile şi toate problemele sociale şi politice. Dar ştiinţa preferată a împăratului este biologia.
In toate Sâmbetele, împăratul are ca musafir aşteptat cu multă nerăbdare, pe bătrânul său profesor Dr. Kotaro Hattori, cu care-şi petrece orele libere în laboratorul său. In rafturile bibliotecei se află o alegere minunată a lucrărilor de biologie şi zoologie, engleze, germane şi franceze.
Cu toate că regula Curţei s'a redus la cea mai simplă expresiune, prânzul serveşte de cele mai multe ori scopurilor de ospitalitate oficială: sunt invitaţi mem

brii casei imperiale, ai Curţei şi mai totdeauna oamenii politici marcanţi. Lista de mâncare este uneori europeană dar, mai adesea indigenă, cu nelipsitul peşte crud, una din pasiunile gastronomice ale japonezilor.
Ora care urmează prânzului e consacrată sportului, rând pe rând golfului şi călăritului.
Insfârşit, până la ceasurile şase, o serie de audienţe, hârtii de semnat, într'un cuvânt, afaceri de stat.
Hirohito iubeşte metoda şi cabinetul lui de lucru — are unul special destinat cercetării afacerilor de stat — e un model de ordine şi organizare.
La şase ore şi jumătate, un dejun modest în tovărăşia împărătesei, o vizită la doici, lectură, apoi aparatul de radio.
Intre orele zece şi unsprezece, seara, suveranul se culcă. Ziua şefului imperiului s'a încheiat. Acest program sever, îngădue negreşit, excepţiuni, cerute de laturea „decorativă" a rolului său: reviste ale armatei şi flotei, deschiderea parlamentului, etc. Acei cari îl cunosc în de-aproape pe împărat asigură că simplitatea, modestia şi dragostea lui de activitate, ascultă de o singură ideie dominantă: împlinirea datoriei.
In schimb, ştie să guste bucuriile vieţii de familie. Intreg poporul împărtăşeşte fericirea lui la naşterea odraslelor imperiale. Iată cum descrie ziarul japonez *Mainichi* venirea pe lume a celei de a patra principesă:
„Una din moaşe, D-na Sakada, aduse pe mica prinţesă în camera vecină unde o făcu să ia cea dintâi bae, într'un vas durat din lemn de chiparos, nou-nouţ. După un ceas, copilul împărătesc, înfăşurat în scutice albe ca zăpada, fu aşezat în leagăn, în apartamentul nou ce-i fusese într'adins destinat.
„Impăratul radia de bucurie ascultând raportul marelui şambelan. Majestatea sa se repezi în apartamentul nouei prinţese şi-şi contemplă măgulit cea de a patra fiică imperială".
„Fericirea casei domnitoare, — adaugă ziarul — este aceea a poporului care se contopeşte cu ea într'o unitate fiiască".

DATINI VECHI, SPIRIT MODERN

Această „unitate fiiască" în ciuda tuturor reformelor, rămâne până astăzi cheia de boltă a puterei suverane.
In 1890, nu erau în Japonia decât 500.000 de alegători, acum sunt peste treisprezece milioane. Dar adevăraţii stăpâni ai mecanismului politic rămân aceiaşi: acei cari ţin în mâinile lor avuţiile naţionale, familiile Mitsui, Mitsubishi, Yasuda, Okuro, trusturi grandioase. Familiile vechei nobilimi s'au înrudit cu ele prin mijlocirea căsătoriilor şi, în chipul acesta, puterea s'a concentrat în mâinile acelor cari reprezintă aristocraţia sângelui în acelaş timp cu aceea a banului.
Nu trebue să uităm că „părintele" constituţiei japoneze, prinţul Ito, întocmind-o în 1889, a ştiut să unească cu dibăcie la noua structură a statului, vechea concepţie religioasă a autorităţii imperiale. Sarcina prinţului Ito, scrie Dr. N. Nozumi a fost aceea de a face să fuzioneze în chip armonios, după instrucţiunile suveranului său, caracterul tradiţional al cultului strămoşilor imperiali cu principiile constituţionale moderne.
Această constituţie, întocmită după sfaturile lui Bismarck, ia reprezentanţilor poporului arma lor cea mai puternică: controlul bugetului. Dacă Parlamentul n'a votat contra, bugetul precedent intră în vigoare, în mod automat.
Ministrul Războiului şi al Marinei, numiţi personal de către împărat, sunt absolut independenţi de Parlament. Evenimentele petrecute în vremea din urmă, dovedesc că voinţa lor poate să determine cursul politicei externe a Japoniei.
Opinia publică, un fel de paratrăznet politic şi social, are o importanţă enormă. Astfel, în 1914 nemulţumirea generală a provocat căderea cabinetului Katsura, şi în 1918 aceea a generalului Teranchi, cu toate că acest din urmă fusese protejat de atot-puternicul prinţ Yamagata.
Alegerile parlamentare mai înfă-

ţişează şi o luptă între adevăraţii stăpânitori ai ţări, dacă „familia" Mitsui finanţează partidul Seiyukai, tabăra Mitsubishu susţine atunci partidul Minseito. In aceste condiţiuni, monarhul nu mai are prilej să asculte voinţa poporului, care-şi aşteaptă ceasul.
Ar fi o greşeală să căutăm analogii în monarhiile constituţionale din Occident. O constituţie care există de peste două mii de ani trebue să aibă cu naţiunea nu numai o legătură politică, ci mai cu seamă şi una organică.
Impăratul nu e numai încoronarea construcţiei constituţionale a edificiului statului, el este suveran nu prin graţia poporului, ci prin graţia obârşiei sale divine, aşa cum a recunoscut-o odată mai mult formula din ratificarea pactului Briand-Kellog. El coboară din zei, strămoşii naţiunei.
Să nu uităm că, de curând chiar şoferul care sfărâmase automobilul împărătesc şi mecanicul din neîndemânarea căruia întârziase trenul imperial, şi-au salvat „onoarea" făcându-şi harakiri. Numai intervenţia personală a împăratului a pus capăt acestui obiceiu secular. Pentru orice Japonez credincios spiritului naţional, familia imperială este sanctuarul suprem al sintoismului, şi fiecare prinţ adaugă la numele său particula *no-miga* (al sanctuarului).
In virtutea poruncilor sintoismului care a pătruns sângele şi mintea poporului japonez, a claselor de jos cât şi a nobilimei, împăratul este în acelaş timp împărat şi preot suprem. El îşi îndeplineşte atribuţiile la toate serbările religioase din cursul anului. Atunci el reprezintă „Fiinţa supremă a Pământului Japoniei". Astfel, la 1 Ianuarie, Shi-ho-hai, anul nou, el înalţă rugăciuni în cele patru vânturi cerând zeilor cerului şi ai pământului prosperitatea poporului său. Obiceiul vrea ca împăratul rugându-se să calce pământul ţării: făcând un compromis între ritul din vechime şi confortul modern, se acoperă cu pământ parchetul camerei în care el purcede la această ceremonie...

ZEIŢA SOARELUI

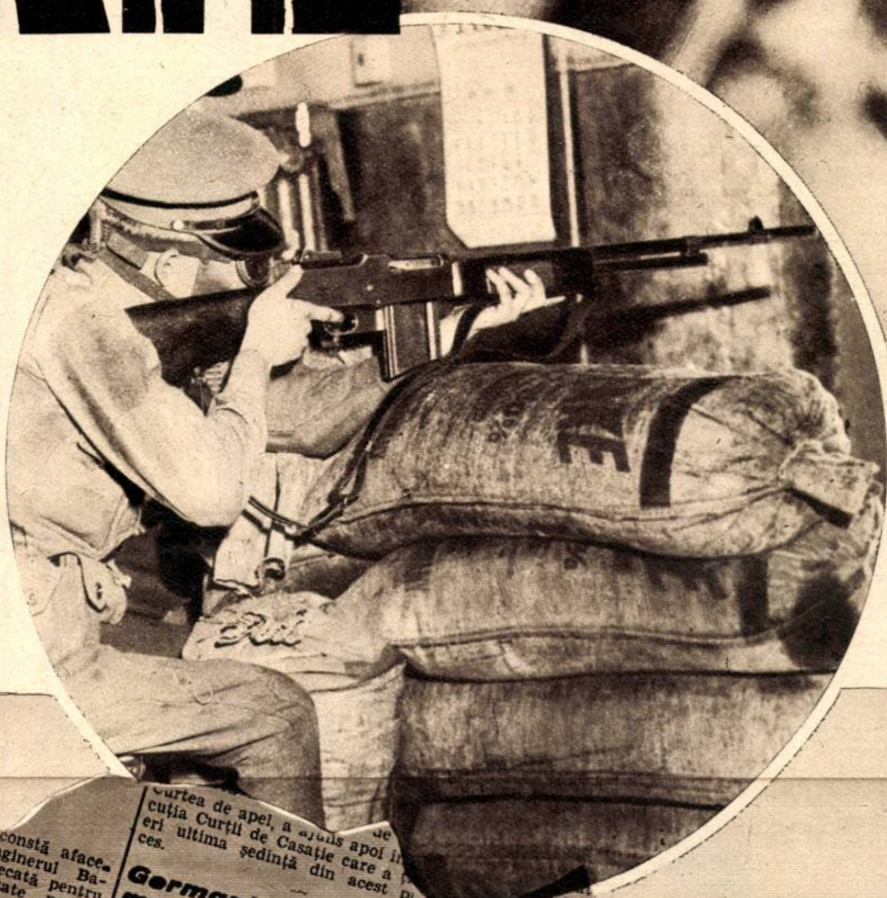
După încoronarea sa, Hirohito, întorcându-se către sanctuarul imperial *(Hashikodokoro)* anunţă acest eveniment tronului şi străbunicei lui imperiale, zeiţa soarelui, Amaterasu-Omikami.
In ajunul încoronării, el petrecu noaptea într'o colibă acoperită cu stuf, construită într'adedins pentru acest scop şi apoi distrusă; în cursul acestui ajun, îşi uni gândul cu spiritele strămoşilor, cărora le oferi orez, cultivat într'un câmp special lângă Kioto. (De altminteri, împăratul, are un câmp de orez unde cultivă şi strânge el însuş orezul, dând astfel o pildă ţăranilor).
Oricare ar fi evenimentul ce s'ar produce în viaţa naţiunei sau a familiei imperiale, suveranul trimite mesageri speciali ca să-l anunţe zeiţei soarelui, în sanctuarul ei din Ise. Astfel, monarhul unei ţări înzestrată cu sufragiu universal, n'are slujbă mai importantă decât aceea de „a sluji ca mijlocitor între vii şi morţi", să exprime omagiile poporului acelora cari nu mai sunt.
Pentru masele japoneze, aceste prerogative sunt cu mult mai importante decât toate celelalte pe cari i-le acordă textele Constituţiei.
In timpul acesta, viaţa îşi urmează cursul, cultul familiei e înlocuit, puţin câte puţin cu domnia individualismului care se sprijină pe o concurenţă puternică, rezultat inevitabil al unei epoci industriale, duşmană a tradiţiilor de altă dată.
La trei zile după moartea părintelui său, la cea dintâi recepţie oficială, tânărul împărat, pronunţându-şi discursul, anunţa, ca să spunem aşa, programul său de domnie:
„Simplicitatea în locul decorurilor zadarnice, originalitatea în locul imitaţiei oarbe, armonia naţională în cuget şi în fapte, prosperitatea tuturor păturilor sociale, prietenia cu toate popoarele din lume, iată scopurile de căpetenie pe cari ne propunem să le urmărim cu cea mai înverşunată râvnă".
Program nobil şi generos dar cât de greu de împlinit! Totuş, e locul de-a se pune speranţe mari în viitorul acestui popor tare şi curagios. Spiritul Samurailor n'a murit. Anul trecut, cu prilejul luptelor de la Shanghai, trei soldaţi japonezi, ca să facă drum celorlalţi, legând de corpurile lor nişte explosibile se avântară în rândurile inamice şi săriră în bucăţi în aer împreună cu ele! Obuze vii, ei sunt simbolul acestei Japonii care, în mersul ei victorios spre desăvârşire păstrează neîncetat deviza: patria înainte de orice!

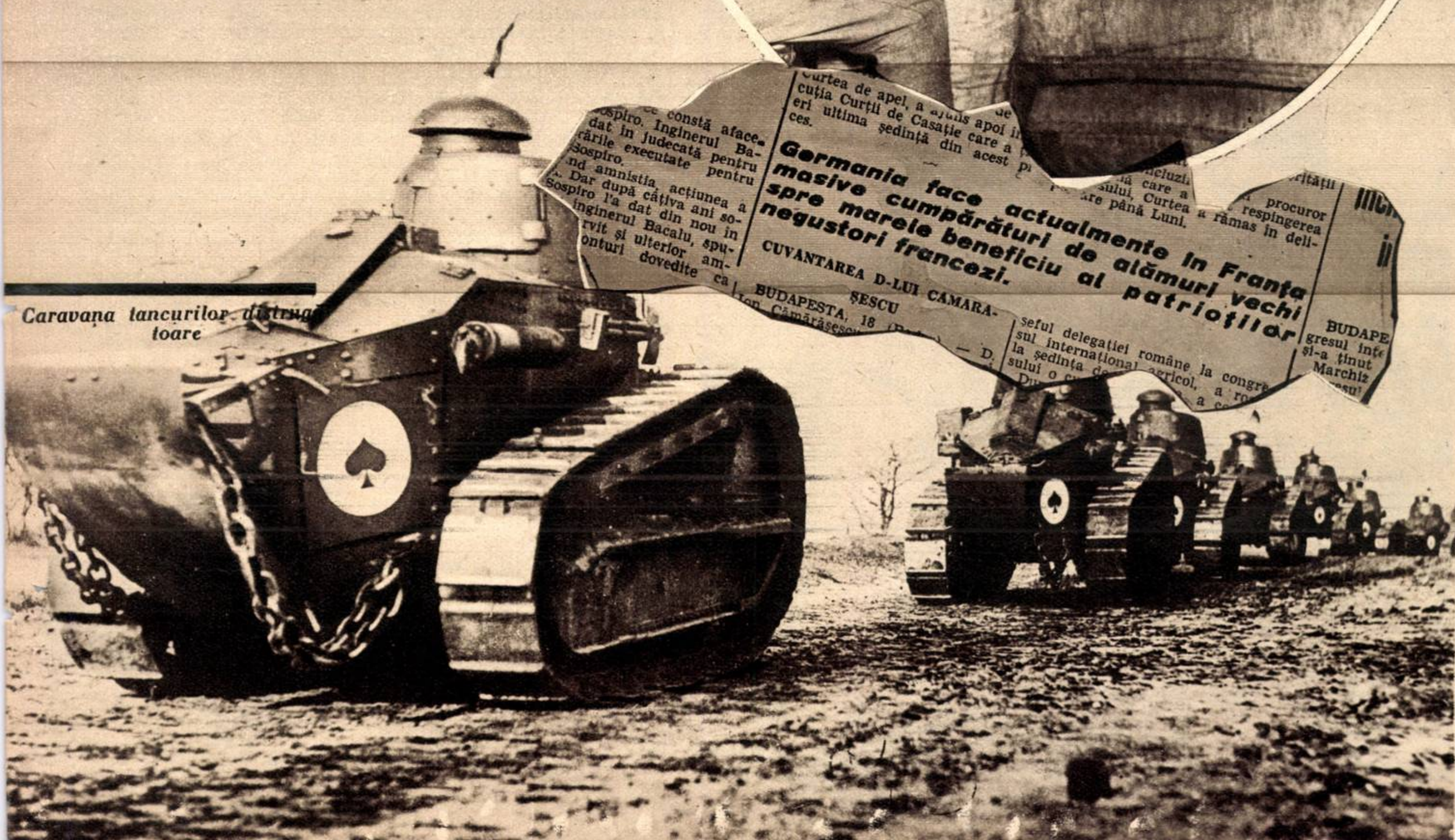
AL. MISTCHENKO
(Trad. de G. RADULESCU

CEI cari vând MOARTE

La Geneva, reprezentanții tuturor guvernelor se întrec în declarații pacifiste, în vreme ce acasă, cei cari i'au trimis, se pregătesc febril de răsboi. Omul inteligent, care urmărind comedia, știe să găsească crăpăturile acestor culise vechi ce pârâie și se destramă în toate părțile, se revoltă în fața lăcomiei celor cari din umbră,—spre a-și face afacerile—fără pic de conștiință se străduesc să provoace răsboiul, spre a putea vinde cât mai multe arme.

Am adunat din presa celor două continente o serie de articole recente, în care sunt denunțați toți acești „NEGUSTORI DE MOARTE". Va reeși clar pentru fiecare cititor că niciodată oamenii de bine nu vor fi în stare să stingă un foc, peste care necontenit—cu rânjetul lor hidos—fabricanții de tunuri și de mitraliere toarnă petrolul intereselor lor. In ziua când răsboaiele nu vor mai însemna îmbogățirea unui grup prin vărsarea sângelui celui mai generos, numai atunci vom putea spune că răsboiul e în agonie.

Germania face actualmente în Franța masive cumpărături de alămuri vechi spre marele beneficiu al patrioților negustori francezi.

CUVANTAREA D-LUI CAMARAȘESCU

BUDAPESTA, 18

Curtea de apel, a ajuns apoi în cuția Curții de Casație care a eri ultima ședință din acest ces.

Sospiro. Inginerul Bacalu dat în judecată pentru lucrările executate pentru Sospiro. ... amnistia, acțiunea a ... Dar după câțiva ani Sospiro l'a dat din nou în ... inginerul Bacalu, ... și ulterior ... dovedite ca

Caravana tancurilor distrugătoare

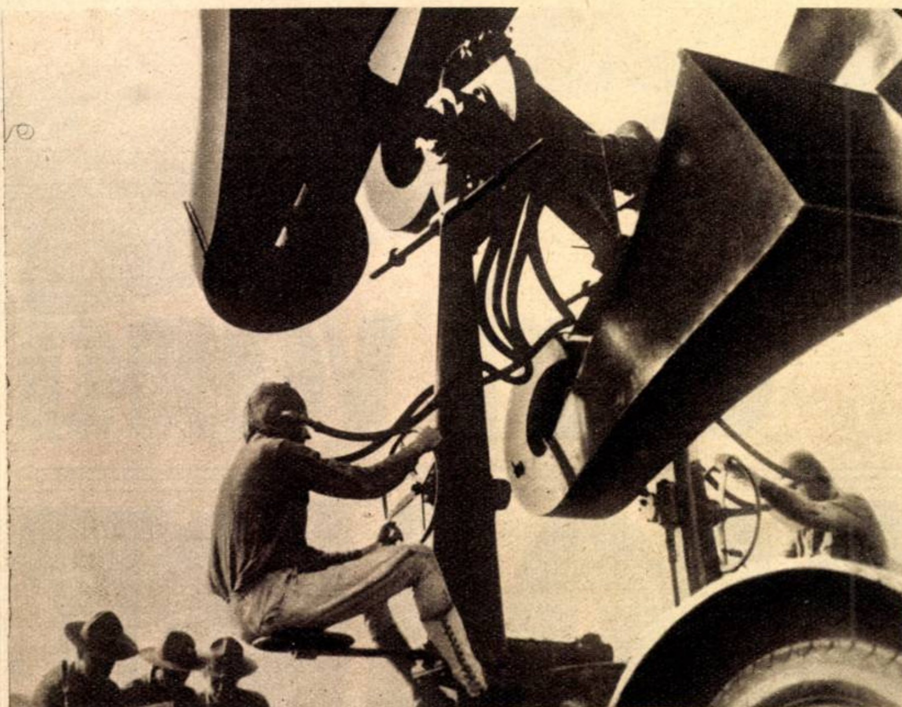

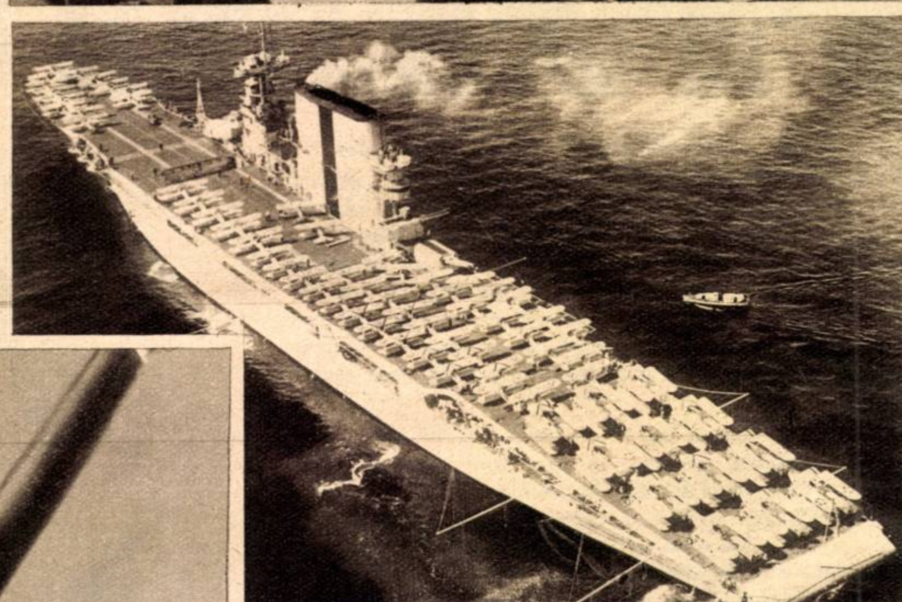
..... Cu cât guvernele îndură mai multe înfrângeri în străduința de-a îndeplini o datorie primordială, aceea de-a asigura pacea lumei, cu atât e mai necesar să mobilizăm opinia publică împotriva înfricoșătoarelor primejdii la care sunt expuse popoarele, prin incapacitatea conducătorilor și mai ales prin manoperele celor cari au tot interesul ca străduințele ce tind la îndepărtarea primejdiei răsboiului, să rămână fără roadă. Nu vom părăsi în ruptul capului această luptă pentru pace, pentru că ea a fost trădată de cei cari ar trebui, prin însăși situația lor, să fie campionii ei.

Dimpotrivă, vom continua lupta cu mai multă energie decât oricând, și în acest scop, ne propunem să publicăm regulat de acum înainte articole asupra traficului de arme în Anglia și în restul lumei.

Dacă nu se poate face nimic la Geneva, să se ia cel puțin măsuri în fiecare țară pentru constrângerea guvernelor la suprimarea cauzelor răsboiului. Și printre aceste cauze, odiosul trafic de arme e poate una dintre cele mai directe.

Și dacă guvernele care pot controla acest trafic în țările lor respective, vor refuza să facă acest pas decisiv, spre suprimarea uneia din principalele cauze ale răsboiului, să spună cel puțin deschis pentru ce nu îndrăznesc să instituie acest control! (News-Chronicle Londra).

In această pagină: „urechea mecanică" cu ajutorul căreia se percep zgomotele avionului mult înainte ca acesta să apară în zare: ultima descoperire a traficanților de moarte; vasul pe care aterizează avioanele; și tunul antiaerian distrugător de vieți

SIMPTOME ALARMANTE

SITUAȚIA actuală pe piața internațională de arme și munițiuni este în totul analoagă celei dintre ani 1910—1914. In epoca aceea și în special în 1913, o activitate febrilă domnia la bursele din Londra și Paris și secțiunea acțiunilor industriei de răsboi. Astăzi, lucrul se repetă și *„capitaliștii înțelepți"* (mari bancheri, industriași, etc.), își încarcă portofoliul acțiunilor cu industrii de armament, întocmai cum făcea sir *Basil Zaharoff* în 1914, cu o lună înainte de declararea răsboiului, când a cumpărat, ca bun financiar, o mare parte din acțiunile *Vickers Armstrong.*

Și la fel ca între 1910 și 1914, când beneficiile fabricilor de arme și munițiuni realizau cifre extraordinare, firme ca *Vicers, Schneider, Soda*, etc. înregistrează acum câștiguri cu atât mai elocvente, cu cât celelalte ramuri industriale sunt greu lovite de criză.

In 1909 beneficiile firmei Vickers Armstrong se ridicau la 420.000 de lire sterline. In 1911 (anul care a precedat *panica* cea mare a răsboiului) aceste beneficii ajung la 544.000 de lire pentruca în următorii doi ani să atingă cifra de 872.000 lire!

După răsboi, s'a produs o evoluție similară, începând dela 1930 de când Wickers Armstrong și-a sporit regulat beneficiile până la 12%.

Sporirile capitalului nu sunt mai puțin simptomatice. Fabricanții de material de răsboi au dovedit întotdeauna în privința aceasta uimitoare însușiri divinatorii. Cu șase luni înainte de răsboiul *Boerilor*, firma Vickers își sporia capitalul, iar cu un an înaintea răsboiului mondial, făcea acelaș lucru. Astăzi, ea-și creează rezerve formidabile, menținând dividendele la un nivel cât mai jos posibil.

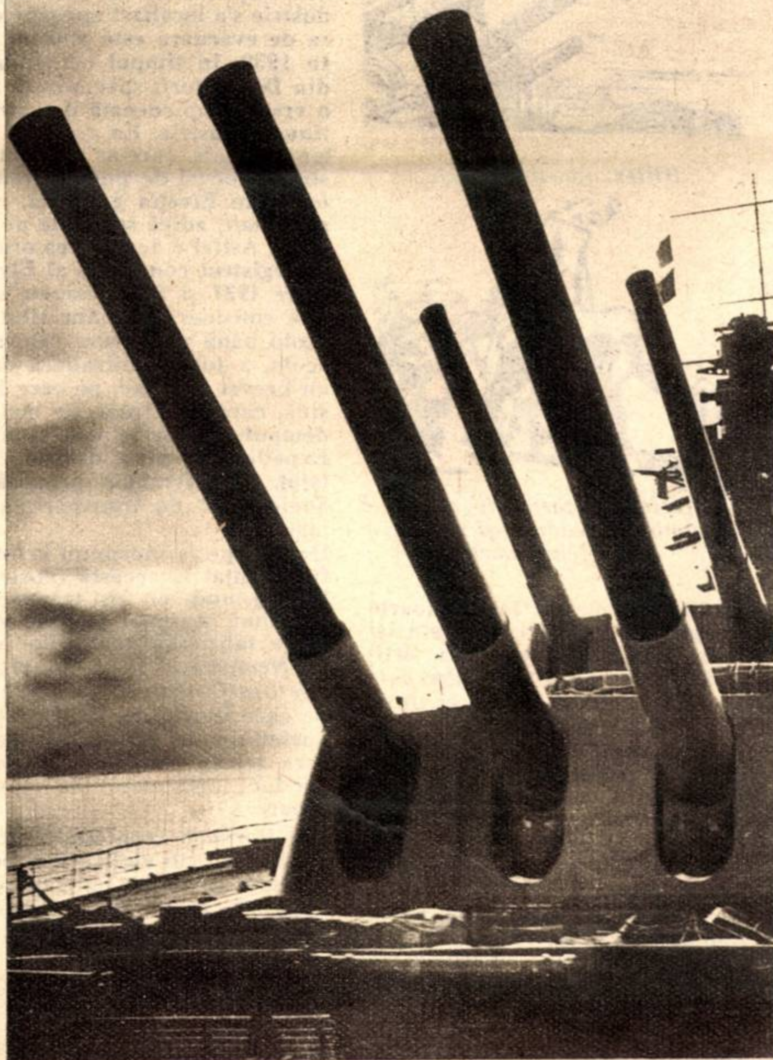
Soldaţii la manevre se pregătesc pentru marele şi oribilul măcel al viitorului...
... iar negustorii de moarte fabrică mereu, fără întrerupere, tunuri distrugătoare.

MATERIALUL DE RĂSBOI ÎN EUROPA ŞI ASIA MICĂ

Cu toate că Europa e socotită, şi pe bună dreptate drept centrul cel mai important al industriei de răsboiu, fabricanţii americani de arme fac uneori afaceri foarte bune în acest domeniu. In privinţa aceasta n'avem decât să amintim averea adunată în Europa de către *Maxim Hiram*, inventatorul unor maşini de răsboiu. Sau comenzile pe care le-a adus fabricanţilor de tunuri ai Statelor Unite reînarmarea Germaniei hitleriste. Anul acesta în Februarie, Reichul a cumpărat din America avioane de bombardament *„Boering"* şi acum câteva săptămâni *Ernst Udet* făcea, la *Tempelhof*, lângă Berlin, demonstraţii cu un avion de vânătoare *Curtiss*, înaintea unui stat-major complet, de ofiţeri, printre care se afla şi *Kronprinţul*.

Adăugăm la acestea vestea că ministerul aviaţiei franceze a anunţat achiziţia drepturilor exclusive pentru Europa a fabricaţiei avionului de bombardament *Electra* (al societăţei *Lockeed)* şi asta numai pentrucă modelul să nu-i fie „suflat" de Goering.

Dar debuşeul cel mai important pentru armamentele americane este după China, America de Sud. Actualmente materialul de răsboiu al Statelor Unite joacă rolul cel mai important în răsboiul din *Chaco* şi e obiectul unor cumpărături continue, în vederea unui nou răsboi — iminent — între *Peru* şi *Columbia*.

Cumpărăturile *Boliviei* şi ale *Paraguaiului* sunt greu de evaluat, pentrucă aceste două ţări neavând acces la mare, armele şi muniţiunile îi sunt livrate prin Chile, Peru şi Argentina. Cât despre *Columbia*, ea a fost în 1933 piaţa cea mai importantă pentru plasarea avioanelor americane (cumpărăturile ei se ridicau la 999.000 dolari).

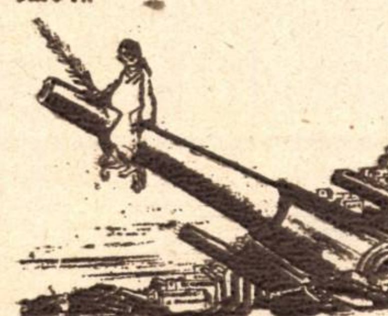
Pentru a încheia, semnalăm că din 1919, cele mai bune afaceri înregistrate de fabricanţii de arme americani s'au datorit sângeroasei revoluţii *„pauliste"* din Brasilia, care a isbucnit în 1932. Proclamând îmbarcarea armamentelor ce trebuiau să ajungă în mâinile revoluţionarilor din *San Paulo*, secretarul de stat *Stimson* a încurajat pe faţă vânzările da material de răsboiu american, guvernului din Rio de zările de material de răsboi a-cumpărat dela Statele Unite 111 avioane (reprezentând o valoare de 2.882.000 dolari) precum şi piese de artilerie, a căror valoare se ridică la 363.232 dolari.

Fabricanţii de tunuri din U. S. A. nu se lasă întru nimic mai prejos decât cei din Europa.

Multe au fost ocaziile pe care le-am avut de-a cunoaşte ceva mai de aproape isprăvile *„traficanţilor de tunuri"* ai Europei. E timpul acum să aruncăm o privire şi asupra activităţei *Zaharoffilor, Schneiderilor* şi *Wendelilor* americani!

Acum câteva zile, Senatul a adoptat o rezoluţiune ce tinde la deschiderea unei anchete asupra *mecanismului* administrativ

care regulează comenzile, furniturile de arme, prețurile, etc. E de sperat că această anchetă va pune capăt intrigilor de culise, nutrite la Washington, de către puternica corporație a fabricanților de material de războiu...
Grupul cel mai influent în această categorie de industriași este, în Statele Unite, acela al *constructorilor navali*. Aceşti domni au fost aceia cari l-au pus pe d. William D. Shearer să facă să eşueze *„Conferința Crucişătoarelor"*, care s'a ținut la Geneva în 1927. Şi tot aceşti domni au fost aceia cari, după eşecul conferinței dela Geneva au convins *Congresul* de necesitatea ce impunea țării să adopte un program de construcțiuni navale formidabile (fixate ulterior de Conferința dela Londra, la 21 de unități de războiu, de câte 10.000 de tone).
Semnalăm tot în această chestiune faptul că în perioada dintre 1929 şi 1933 creditele afectate de construcția vaselor de războiu s'au ridicat la vreo 230 milioane de dolari (la cursul epocei, vreo 5.575.000 de franci sau circa 40 miliarde lei).
Dar aceste sume sunt un fleac pe lângă fondurile puse la dispoziția marinei militare de către *Public Work Administration*, care a vărsat într'un singur an, în 1933, 238 milioane de dolari, pentru investiții navale.
Povestea acestor 238 milioane de dolari ar trebui spusă tuturor acelora cari se îndoesc de puterea şi influența politică a fabricanților de arme. Iat-o:
Banii aceştia au fost întrebuințați la satisfacerea nevoilor marinei de războiu în urma energicelor intervenții ale domnului Swanson ministrul marinei. Şi se mai şie că ani dearândul, acelaş domn Swanson, membru al Senatului şi preşedinte al Comisiunei Marine, înainte de-a deveni ministru, s'a arătat unul dintre partizanii cei mai entuziaşti ai unei „mari" politici navale.
Or, printr'una din acele coincidențe, frecvente în cercurile politice, Firma *Newport News Shipbuilding and Drydock Corporation* (unul dintre cele mai mari şantiere navale ale Americei) îşi are sediul chiar în districtul electoral al d-lui Swanson, în Virginia. Iar din cei 228.000.000 de dolari mai sus menționați *Drydock Corporation* a primit considerabila alocațiune de 72 milioane de dolari.
Şi iată una din cauzele principale pentru care Statele Unite se află angajate într'una din cele mai monstruoase curse de armamente navale, cursă în care au de concurenți pe Anglia şi Japonia...
Un al doilea grup influent în lumea industriaşilor de războiu este acela al *fabricanților de avioane* Printr'o decizie a congresului, corpul aviației militare americane e autorizat să posede o flotă aeriană de 1.800 de avioane şi de 200 avioane de rezervă.
Cum cariera unui avion militar nu trece niciodată, în mijlocie, de cinci ani, rezultă că această flotă aeriană necesită în fiecare an 400 de avioane de înlocuire. Costul unui avion ridicându-se, după experți la 15.000 dolari, constructorii şi-au asigurat deci comenzi anuale ce se ridică la şase milioane de dolari numai pentru avioanele de înlocuire.
În perioada dintre 1931 şi 1932, creditele votate de către Congres pentru construirea avioanelor militare s'au ridicat doar pentru contractele făcute cu trei societăți la 22.500.000 dolari (*United Aircraft Corporation* a primit 10.252.000 dolari, *Curtiss Wright Corporation*, 7.668.000 dolari şi *Douglas Aircraft Company*, 4.750.000 dolari.
Anumite documente prezentate iarna trecută Comisiunei Armatei, a Camerei Repreezntanților, au arătat de altfel în mod clar până la ce punct, politica departamentului aviatic a fost dictată de către societățile aviatice.
Şi iată pentruce actualmente, Statele Unite ocupă prin importanța forțelor lor aeriene un al patrulea loc în scara aviațiilor militare (după Rusia, Franța şi Japonia).
Nimic nu demonstrează mai bine inutilitatea flagrantă a cheltuelilor făcute cu construcția avioanelor de războiu decât o comparație între aceste cheltueli şi cele destinate construcției tunurilor de apărarea aeriană, care sunt infime. Ni se repetă mereu că scopul flotei aeriene este să protejeze marile noastre oraşe de distrugere. Dac'ar fi adevărat, armata ar fi consacrat sume mai importante apărărei antiaeriene. Or, ea nu posedă, în materie de tunuri de acest fel, decât *o singură baterie de incercare !..*

Hitler, apostolul păcii.

Conferința dezarmării continuă să combată, nedându-şi seama că este deja moartă.

Explicația acestui fapt e foarte simplă: în vreme ce armata îşi fabrică o bună parte din artileria sa în *proprille-i arsenale* (ceeace exclude cu alte cuvinte, orice beneficiu particular) avioanele sunt construite de către societăți particulare. Ceeace face ca, în ciuda imensității celor două oceane care separă Statele Unite de celelalte puteri militare, în ciuda faptului că dată fiind această enormă distanță, nici un avion inamic nu poate ajunge în caz de războiu, fără avarii pe teritoriul nostru, posedăm totuş astăzi 2000 de aeroplane, impuse țărei pur şi simplu de interesele industriei de războiu....

(The New Republic, New-York)

WICKERS ŞI REINARMAREA GERMANIEI

Am raportat în ultimul nostru număr turburătoarele chestiuni pe care *Miss Rathbone*, membra parlamentului englez le-a ridicat cu ocazia adunărei generale a casei *Vickers-Armstrongs.*
Era vorba de nişte reclame inserate de către această firmă într'o revistă militară şi relative la nişte tancuri şi aeroplane.
Preşedintele n'a putut nega faptul, dar s'a adăpostit îndărătul guvernului, declarând că ieşirea unui aparat de războiu nu se poate face fără autorizația ministerului afacerilor străine.
D. *Cocks* a întrebat atunci dacă cu ocazia unei comenzi de aeroplane adresată lui *Armstrong-Siddeley* de către guvernul german, guvernul francez n'a făcut nici o obiecție.
Sir J. Simon a recunoscut ambele fapte, dar a declarat din nou că livrarea nu e cu nimic în desacord cu tratatul dela Versailles.
D. *Cocks* a insistat.
— „Onorabilul gentleman este informat că aceste motoare sunt destinate unor aparate de distanță lungă, de tipul cel mai puternic şi care vor fi întrebuințate la bombardarea Londrei.
Iată o opinie informată, dacă nu satisfăcută.

(La Lumière, Paris)

ELVEŢIA STĂ ÎN FRUNTE

COMERŢUL DE ARME IN ELVEŢIA

Vă va surprinde poate când veți afla că Elveția a devenit de câțiva ani una din principalele piețe de arme ale Europei şi că adăposteşte în munții săi, atât de ospitalieri față de turişti, şi pe malurile lacurilor sale calme, arsenalele cele mai perfecționate. Veți vedea de altfel mai jos enumerarea... Un anchetator nu-şi va exercita perspicacitatea asupra activității atelierelor federale, ci natural asupra centrelor care altădată se consacrau unor lucrări mai pacifice. Acesta e cazul unor localități ca *Soleure, Neuhausen, Oerlikon, Dornach* şi *Thoune* pentru arme şi Bâle pentru produse chimice, în afară de micile întreprinderi care lucrează pentru casele centrale şi care s'au specializat în fabricarea pieselor detaşate, sau a aparatelor de precizie (măşti de gaz, rachete de obuz, capsule de granate, aparate de punctat, etc.). Semnalăm că toată această industrie s'a localizat aproape cu totul în Elveția germană şi că poarta sa de evacuare este natural Bâle pe Rin.
În 1932, în timpul ocupațiunei Ruhrului, societatea *Rhein Metall din Dusseldorf*, specializată în fabricarea armelor de războiu, a fost o vreme împiedecată de către prezența trupelor franceze să-şi continue industria. Ea a căutat atunci să instaleze în Elveția şi, în Olanda filiale, care-ar fi putut continua uşor şi fără control, să constitue stocuri de puşti şi mitraliere. În felul acesta a fondat la *Soleure*, în Elveția germană, casa *Waffenfabrik Solothurn Aktiengesellschaft*, adică societate pe acțiuni pentru fabricarea de arme, Soleure. Astfel e denumirea oficială a acestei importante case, înscrisă în registrul comercial al Elveției.
Intre 1931 şi 1934, uzinele societății din Soleure au avut o activitate considerabilă. Am aflat dela un lucrător, care a fost angajat acolo până mai acum câteva zile, că ceeace s'a fabricat mai mult acolo, a fost o mitralieră de un model nou şi perfecționat, după un brevet austriac, pe care l-a cumpărat *Rhein Metall*. Această maşină, care nu cântăreşte mai mult de opt kilograme şi jumătate, se demontează foarte uşor şi poate trage şase sute de focuri pe minut. Expediată în piese detaşate la Dusseldorf, unde se efectuează montajul, ea e livrată şi prin Bâle, diferitelor puteri, prin intermediul Societăților de transport, a căror straniе alcătuire o veți vedea mai jos.
Dar, de pe la începutul acestui an, Waffenfabrik Solothurn pare să fi renunțat la această fabricație în Elveția. Ea se efectuează acum la *Stey*, unde au fost transportați lucrătorii specializați, spre a face loc unui personal technic venit din Germania şi care se va consacra fabricării materiilor explosibile.
La *Neuhausen*, în cantonul *Shaffhaus*, casa *Schweizerische Industrie Gesellschaft* fabrică şi ea mitraliere, după modelul *End Kirall*, pe care le trimite, în toate țările şi în special în Extremul Orient. Societatea de maşini, şi unelte *Oerlikon* (în cantonul *Zürichului)* care are în consiliul său de administrație cel puțin doi germani, produce dela tunul de mare calibru până la armele cele mai uşoare.
Din *Dornach* (cantonul *Soleure)* casa *Metallwerk A. G.* exportă în Germania, sub vigilența directorilor săi de origine germanică, piese detaşate şi maşini (mitraliere) aproape complet montate.
Insfârşit, există la *Thourne*, alături de atelierele federale, casa *Schweizerische Metallwerk Selve et Cie*, specializat; şi ea în fabricarea mitralierelor.
N'am pomenit în această scurtă enumerare decât firme principale. Nu e nevoie să mai spun că există un număr considerabil de case ce lucrează pe ascuns.
Dar, dintre toate aceste firme, cea din Soleure este cea mai activă, căci ea intră într'un vast consorțiu, controlat de către Ger-

mania; tabloul de mai jos ne dă o idee aproximativă asupra situației sale.
Casa *Rhein Metall*, care o domină, este o vastă organizație siderurgică al cărei capital este, după cartea verde a societăților pe acțiuni, publicată în Berlin, constituit precum urmează:
50% Reichscreditgesellschaft;
25% Krupp;
25% Statul German.
Șeful și președintele ei este acelaș domn *Max von den Porten*, care a figurat până acum în consiliul de administrație al casei din Soleure și care conduce actualmente și Casa *Siderius N. V.*, al cărei bilanț revelează considerabila activitate pe care o desfășoară în Olanda.

(Le Temps Paris)

CHINA, PARADISUL TRAFICANȚILOR DE ARME

Ceeace frapează mai mult pe străin în Shangai, este faptul să importatorii acestui oraș — oricare ar fi specialitatea lor — sunt gata să-ți mijlocească furnizarea unui transport de arme mai ieftine, mai eficace și mai bine fabricate, decât cele ale nu știu cărui concurent.
Pe bordul vaselor ancorate în largul Shangaiului, vezi întotdeauna nenumărate ghișeuri, purtând etichete mari cu următoarele inscripții: Biblii, piane, umbrele, sticlărie. La fel ca în regiunea Mărei Roșii, unde toată lumea știe că cuvântul *„catâr"*, figurând într'un contract de vânzare, înseamnă în realitate *„sclav"* în Shangai comerciantul știe că *„bibliile"* înseamnă *revolvere, „pianele" mitraliere, „umbrelele" puști* și *„sticlăria" cartușe.*
Istoria comerțului de arme în China e tot ce poate fi mai revoltător. Să mai amintim că prima grijă a primului consul francez, de cum a sosit în China, a fost să încheie contract de vânzări de arme pe contul casei Bac, Aroné et Co.? *Că depozitarea acestor arme într'un hotel al concesiunei engleze din Shangai lovindu-se de dificultăți (la epoca aceea, adică în 1848, concesiunea franceză nu exista încă) un alt traficant de arme un oarecare* Remi, *hotărî să cumpere terenuri și puse astfel baza a ceeace avea să fie mai târziu concesiunea Franței în Shangai?*
Tot cam prin acea epocă, consulul american, un domn Cunungham *își punea serviciile la dispoziția împăratului, care întreținea o serie de ostilități cu răsculați din* Taiping *și vindea în acelaș timp rebelilor, în calitatea sa de director al* Societăței Russell, *toate armele de care aveau nevoie.*
Din 1848 și până la răsboiul mondial, operațiunile traficanților de arme în China se desvoltară continuu, până când ambasadorul american la Peking, găsind că se mergea cam prea departe în acest domeniu, propuse, în 1919, un acord general între marile puteri, în care se prevedea că niciuna dintre părțile contractante n'avea dreptul să vândă arme în China atâta vreme cât această țară avea să fie lipsită de un guvern stabil.
Acordul fu semnat (singură Germania atunci învinsă și exclusă din rândul marilor puteri, rămase în afara convențiunei), dar spre norocul industriei de războiu, acest gen de acorduri nu sunt niciodată respectate „a la lettre".
Astfel, când s'a văzut că trupele lui Wu-Pei-Fu *avea căști engleze, guvernul dela Londra a recunoscut că furnizase aceste obiecte chinezilor,. dar* numai pentru a înfrumuseța paradele lor militare. *Și când s'au cerut lămuriri asupra destinației celor 140 de avioane, livrate la Peking, în 1920, de către* Casa Wickers Armstrong, *aceasta a declarat că avioanele sale erau avioane comerciale și* că nu era vina ei dacă chinezii le transformaseră în avioane militare.
Faptul că Germania nu semnase convenția din 1919 se dovedi în urmă extrem de profitabil pentru ea, căci, pentru a respecta litera convenției, domnii cari o semnaseră se serviră de nume de împrumut germane, pentru a încheia contracte cu China. Astfel, în 1928, Reichstagul trebui să discute afacerea, mai mult decât dubioasă, a vaselor Skule *și Aer,* care *debarcaseră în China cantități enorme de arme și munițiuni, de proveniență* germană, *afacere în care conducătorii Reichului fură grav compromiși. Și în acelaș an, toată lumea află fantastica poveste a vasului ceh (!)* Praha, *care, având pe bord un echipaj german precum și o încărcătură de o sută de mii de puști, de munițiuni și de tankuri, a fost din nenorocire obligat să facă o escală la* Manila. *Mirarea Philipinilor n'a fost mică, văzând un vas* cehoslovac, *dar lucrurile se explicară, când se descoperi că era vorba în realitate de vasul german* Hedwig *care, pentru circumstanță, obținuse dela uzinele Skoda un fel de* protecțiune, *sub forma unui pavilion ceh!*

O NECESITATE

Ținem în primul rând să arătăm că Le Temps exagerează mult când scrie că Elveția este actualmente unul din marii furnizori de arme ai Europei. *După statisticile vămilor, Elveția a exportat în 1933 arme complet montate și piese detașate pentru 3,5 milioane de franci și munițiuni în valoare de 2,1 milioane de franci, cu destinația* Columbiei, a Chinei, a Africei Orientale și a Japoniei. *Trebue să se știe la Paris că cifrele acestea sunt relativ modeste dacă le punem alături de sumele astronomice, pe care le reprezintă comerțul de arme în țări ca Anglia, Germania, Franța, Olanda, Cehoslovacia, Italia și multe altele.*
Pe de altă parte, merită oare întreprinderile noastre metalurgice atât de lovite de criză, să fie blamate pentru faptul că încearcă să procure personalului lor de lucru, acceptând comenzi din străinătate? Și măcar dacă fabricarea materialului de război ar fi reglementat după un plan internațional... Se știe însă din nefericire că nu e cazul și că eforturile făcute în acest sens de către conferința dezarmărei, n'au dus la nici un rezultat. Astfel stând lucrurile, nu vedem pentruce industria elvețiană ar fi singura din lume, care să refuze comenzile de material de răsboi și să abandoneze acest lucru altor fabrici străine, fără ca din aceasta să rezulte vreun profit pentru cauza păcei!
Industria materialului de răsboi este o necesitate, atâta vreme cât țările vor fi nevoite să întrețină armate, și a te indigna de acest fapt ca de un scandal, înseamnă a face un act de ipocrizie.
Acestea spuse, rămâne totuș ceva neliniștitor în vestea divulgărilor ce s'au făcut. Ceeace oferă în special material de reflectare sunt intimele legături ale principalelor fabrici cu cercurile conducătoare de dincolo de Rin. Dacă ceeace Le Temps spune este adevărat, aceasta ar echivala cu o reală acaparare a industriei noastre private de arme, de către Germania hitleristă, și ne-ar mira faptul că fabricile elvețiene au acceptat o astfel de dependență, din care pot rezulta grave complicațiuni pentru țara noastră.

(Gazette de Lausanne)

COMBATERI

Expunerile lui Le Temps sunt impregnate de o exagerație pe care nu ne putem împiedeca s'o calificăm de „substanțială".
Se cunoaște foarte bine în Elveția organizația și compoziția elementelor conducătoare ale casei „Schweizerische Industrie Gesellschaft", *ae fabricei* Oerlikon *etc. Or, e inexact că aceste întreprinderi ar fi conduse de trusturi germane.*
Dată fiind importanța minimă a fabricilor de arme aparținând Statului Elvețian, *existența pe teritoriul nostru a unor întreprinderi private constitue una din condițiunile esențiale ale salvării intereselor apărărei noastre naționale, atât de necesară într'un moment ca acesta. Și nu e mai puțin evident că, în caz de forță majoră, toate aceste întreprinderi vor fi puse, fără excepție, în serviciul armatei elvețiene.*

Lupul: *Nu te teme micuțo, nu voi permite să te mănânce altul.*

In ceeace privește libertatea fabricației și vânzării de arme și munițiuni, guvernul elvețian, căruia importanța materială și morală a acestei probleme nu-i poate scăpa, e decis natural să ia măsuri în cel mai scurt răstimp. Dar el socotește că o soluțiune cu adevărat eficace și satisfăcătoare nu se poate obține în această privință, decât pe un plan internațional. O acțiune unilaterală a Elveției în acest domeniu, ar fi, din punct de vedere internațional, absolut ineficace; mai mult, eventuale măsuri legale ar fi, pentru țara noastră, nu numai defavorabile, dar și depășite de un acord internațional, fără a mai pune la socoteală faptul că nu posedăm dispozițiuni constituționale și legislative care să permită intervenția noastră, în gestiunea acestor întreprinderi.

CEL MAI VECHI PRAF DE PUȘCĂ

RECENTELE DESCOPERIRI ARHEOLOGICE IN CHINA

Săpăturile archeologice întreprinse la începutul primăverii de către o expediție americană, nu departe de Ning-Vu *(în provincia* Shansi) *pe panta nordică a Munților* Vutai, *au avut de rezultat între altele descoperirea unui depozit de praf de pușcă și a unui important vraf de manuscrise.*
Unul din aceste manuscrise care poartă data anului 300 înainte de Christos, conține formulele originale ale preparărei prafului de pușcă. Aceasta permite deci să stabilim cu preciziune, vârsta obiectelor găsite în acel loc. Tuburi mari dintr'un porțelan foarte dur erau încă pline cu diverse eșantilioane de explozibile. Acestea vor fi expediate imediat la Shangai, unde se va determina cu exactitudine puterea de explozie a acestui praf, fabricat acum 2334 de ani.
Se știe că chinezii nu utilizau praful de pușcă decât pentru fabricarea petardelor, destinate focurilor de artificii, dela serbările populare. Europenii au fost pri-

„Uzina chimică de la Bâle a distribuit în acest an mari dividende".

mii cari au avut ideea să facă din acest material o armă. Astfel se explică pentru ce s'a atribuit multă vreme benedictinului Berthold Schwartz, *care a trăit în secolul al XIV-lea invenția prafului de pușcă. In fond, nu era vorba decât de o nouă utilizare, a unui produs de mult cunoscut.*

(Engineering, Londra)

FRANȚA TREBUE SĂ-ȘI PROTEJEZE COASTELE

Experții militari francezi studiază în momentul de față, în colaborare cu reprezentanții guvernului, un plan secret pentru fortificarea țării, într'un punct pe care ei îl consideră ca singurul vulnerabil și anume, coasta dispre Marea Mânecii.
Pentru prima dată, după atâția

ani, se vor îndrepta tunurile în direcția Marei Britanii. Dar ceea ce îngrijorează pe francezi, este bineînțeles, un atac naval din partea Germaniei.
Noua lor decizie este rezultatul direct al ultimelor manevre navale, terestre și aeriene, unde forțele franceze au fost, teoreticește, bătute de către armata adversară.
O debarcare a *„inamicului"* dealungul coastelor dinspre Marea Mânecii și Atlantic, a putut fi efectuată cu succes, și generalul Weygand, generalismul armatelor franceze, care e supranumit „Foch-ul viitorului răsboi" a trimis la Paris un raport confidențial asupra acestei bătălii. Acest raport rămâne secret, dar e sigur că declară în concluzii că, fără ajutorul flotei engleze, cum s'a întâmplat în 1914, Franța va fi expusă unei invazii dinspre Mare. Și cum diplomația franceză n'a reușit să câștige Marea Britanie într'un pact de securitate, Franța trebue să-și fortifice coastele dinspre Marea Mânecii.
Manevrele care s'au desfășurat în Bretania și care au constat într'o bătălie de trei săptămâni, între forțele roșii și albastre, au deschis ochii guvernului francez, care-a înțeles că *„zidul de beton și de oțel"* ridicat de *Maginot* peste Rin, nu va fi suficient spre a proteja Franța contra vechei sale inamice.
Ne mai putând conta pe flota britanică, Franța trebue să caute a-și apăra prin propriile-i mijloace, coastele, din Belgia și până la frontiera spaniolă.
Trebue deci să aibe și vase destule, în stare a exercita o supraveghiere necontenită, și să dispue de numeroase crucișătoare, cum e noul model *„Dunkerque"* de 22.000 tone, pentru a putea rezista lui *Deutschland* și *crucișătoarelor de buzunar* germane; cu alte cuvinte, ea trebuie să construiască un *„zid de oțel"* dealungul mării.
Se vor monta în fața Canalului Mânecii tunuri puternice, asemeni celor care se găsesc în forturile situate la frontiera germană.
Mulți francezi cred că un răsboi cu Germania e iminent și guvernul se grăbește să-și completeze planul de apărare. El a depus pe biroul Camerei, un proect de lege, ce deschide un credit militar de trei miliarde de franci, din care cea mai mare parte va fi consacrată apărărei coastelor.
Se vor mai lua curând și alte măsuri, ce nu sunt decât consecințe ale faptului că Franța are impresia că Marea Britanie duce o politică de izolare:
1. Creerea la Calais, a unei puternice baze de submarine;
2. Incepérea lucrărilor pentru un nou „Dunkerque" sau crucișător de buzunar francez;
3. Extensiunea până la mare a „zidului de beton" care actualmente se oprește la frontiera belgiană;
4. Coasta Atlanticului dovedindu-se vulnerabilă, guvernul își va alege în caz de răsboi, ca o „a doua capitală", Vichy, în loc de Bordeaux, Bordeaux fiind prea expus atacurilor care ar putea veni dinspre golful Gasconiei.
Generalul *Weygand*, care a urmărit manevrele, a raportat guvernului că debarcarea *„Germanilor"* a putut fi executată cu succes. Au putut fi debarcate nu numai trupele, dar chiar tancurile, tunurile de mare calibru și avioanele. Tancurile, susținute de focul de pe vase, au reușit să distrugă forturile franceze, în vreme ce bombardamentul aerian rădea la pământ satele și decima populația înnebunită.
Trebuie deci să se creeze un nou plan de apărare a țării, fondat pe această experiență a unei presupuse invaziuni.

(Sunday Chronicle, Londra)

BENEFICII DE RĂSBOI

Dacă, în lumea întreagă, fabricanții de arme și munițiuni ar fi lipsiți de beneficii în timpul ostilităților, una din cauzele conflictelor (patimile naționale constituesc o alta) ar dispărea.

Aceasta e ideea d-lor *Paul Gruet și Marc Rucart*. Ei propun să se dea administratorilor delegați, directorilor și șefilor de serviciu ai uzinelor de răsboi, diferite grade și solde respective. Puterea Consiliilor de Administrație va fi suspendată pe tot timpul cât durează rechiziția uzinelor și, natural, nu se vor plăti nici jetoanele de prezență. Remunerarea acțiunilor s'ar face prin acordarea unor dobânzi legale.
Rămâne însă de văzut, ce cred despre aceasta domnul *de Wendel, d-nul Schneider* dela Academia de Științe Morale și toate celelalte personagii, care în adevărata accepție a cuvântului *„lucrează pentru răsboi"*.

(La Lumière, Paris)

CRABI SAU OAMENI

Aquariumul dela Brighton *a fost de curând scena unei sângeroase bătălii între două armate de crabi.*
Bătălia a început atunci când 600 de crabi au fost introduși într'un bazin unde se mai aflau alte patru sute de vietăți de aceeaș specie. Imediat, împărțite în două câmpuri distincte, armatele rivale s'au repezit una asupra celeilalte într'o crâncenă luptă, care-a durat zece minute — după care inamicii au fraternizat.
Dar câmpul de luptă *era semănat de morți și răniți și la apel nu s'au mai găsit decât 750 de supraviețuitori.*

(Evening Standard Londra)

O comoară...

Cupa Cercului Artistic

In dorința de a contribui la promovarea foot-ball-ului național, „CERCUL ARTISTIC" a donat federației române de foot-ball-Asociație; această splendidă cupă, opera sculptorului Vasiliu-Falti, care va servi ca trofeu al Campionatului Național.

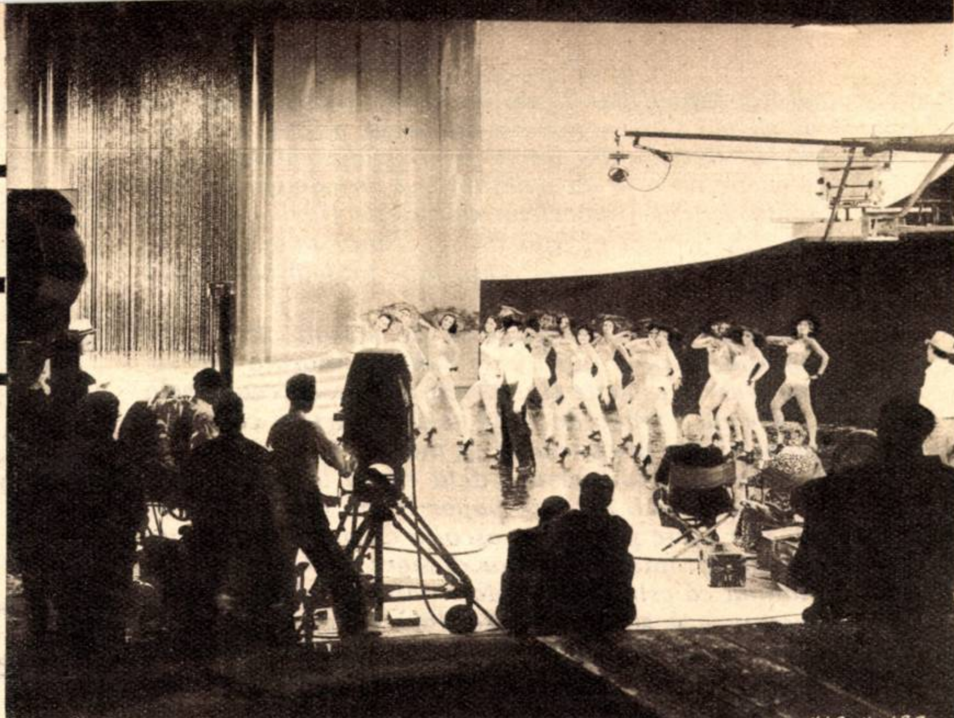
Cupa se află expusă la Stadionul expoziției O. N. E. F.-ului și a stârnit admirația tuturor vizitatorilor.
Ea a fost realizată prin contribuția artiștilor membrii ai „Cercului Artistic".

Moralitatea filmului american

de D. I. SUCHIANU

DETEST filmele imorale, și asta pentru o foarte simplă pricină: un film artisticește bun e totdeauna și perfect moral. Eticul și esteticul sunt buni prieteni. Frumusețea conține implicit moralitatea.

Ce înseamnă un film bun, ce înseamnă un film prost? Ca și în literatură, o operă proastă e o operă falsă. Valoarea în artă se numește autenticitate. Un roman bun e un roman „adevărat", unde toate faptele au acel parfum de realism, de lucru întâmplat sau în tot cazul întâmplabil. Chiar atunci când ni se dă un film fantastic — imaginar aci e doar materialul de simboluri, cu care se exprimă ideea filmului, care, ea, trebue să fie o idee reală, o idee posibilă, puizată printre acele care circulă în societatea descrisă. Iată bunăoară filmele lui Charlot. Intâmplările propriu zise sunt de domeniul purei fantezii. Ideea centrală însă, a omului oropsit de soartă care totuș, datorită unei demnități personale enorme, reușește să comită numai acțiuni generoase — această idee corespunde unui fenomen real, existent în societatea contemporană.

Or, filmele americane, aproape toate, sunt de un realism impecabil. Oricât de stupidă e uneori anecdota, personagiile trăesc, sunt adevărate, se mișcă și vorbesc în mod verosimil, dau impresia că „cred tot ce spun". Un gangster e un gangster,

In această pagină: Scenă din timpul turnării filmelor americane; o scenă dintr'un film istoric; și Charlie Chaplin marele moralist al filmului american în intimitate printre nimfe

o cucoană din lumea bună este o autentică aristocrată, un sergent de stradă este un vardist adevărat, o fată este o fecioară 100%. Reacţiunile lor în faţa evenimentelor sunt ...ct acelea pe care le au omonimii şi mandanţii lor din ...ţa curentă. Un film american oglindeşte fidel societatea americană aşa cum este. Iată de ce filmul american, pe lângă bun artisticeşte, mai este aproape totdeauna perfect moral.

Căci o societate este — şi trebue să fie morală. Nu există societăţi imorale. Există într'însele indivizi imorali. Dar societatea, ca atare, nu poate fi imorală, şi asta oarecum prin definiţie. Morala e legea de viaţă şi de moarte a colectivităţilor omeneşti. Un grup trăeşte în măsura în care ascultă de reguli. Aceste reguli variază dela epocă la epocă, dela tip soc...l la tip social. Fiecare popor îşi dă alte norme de conducere. Dar toate popoarele ascultă de normele pe care şi le-a dat. Altfel comunitatea s'ar desagrega. Realitatea socială nu numai că este morală, dar morala e chiar numele care o desemnează şi o defineşte. Iată de ce o operă de artă, în măsura în care e realistă, în care traduce ambianţa socială aşa cum e —, o asemenea operă este „ipso facto" şi moralizatoare.

O operă poate fi demoralizantă; dar trebue să evităm confuzia. Demoralizant şi imoral nu-i acelaş lucru. Suntem demoralizaţi atunci când asistăm la spectacolul unei injustiţii, unei nedreptăţi din partea soartei şi în ciuda eforturilor omului. Dar un asemenea sentiment, dacă e deprimant, nu-i de fel imoral. Dimpotrivă, sensibilitatea noastră morală e excitată; ea devine mai conştientă şi mai exigentă.

Aşa dar un film care traduce cu exactitate realitatea socială nu poate fi imoral. Şi este tocmai cazul filmului american. La asta se mai adaogă încă un argument. Toate societăţile sunt prin definiţie morale. Societatea americană mai e încă ceva pe deasupra: este moralistă. In ciuda unei oarecări destrăbălări de moravuri pe care o întâlnim în anumite cercuri speciale la populaţia din New-York şi Chicago, în genere viaţa yankeului este de o austeritate excepţională. I se poate mai degrabă reproşa — şi i s'a reproşat adeseori — ipocrizia. Dar ipocrizia nu-i ea oare — cum spunea La Rochefoucauld — „omagiul pe care viţiul îl aduce virtuţii"? *Ipocrizie înseamnă învingere, refulare a pornirilor imorale, prohibiţia a tot ce nu-i avuabil. Dar afară de asta, viaţa americană e o viaţă simplă, activă şi ascultătoare de comandamentele moralei. Cetăţeanul Statelor-Unite a fost capabil să-şi interzică de-a bea. Că pe ici pe colo legea a fost călcată, asta nu importă. Esenţialul e că americanul a avut curagioasa idee de a-şi da de bună voie una din cele mai enorme mortificaţiuni. Se ştie oare că mai bine de jumătate din Statele confederate ale Republicei interzic orice exhibiţie de box pe teritoriul lor, şi asta din sentimentul eminamente moral de oroare faţă de tot ce e brutalitate?*

Să trecem acum la reciproca teoremei. Ce este un film prost? De bună seamă un film fals, unde personagiile sunt pur imaginare şi acţiunile lor născocite. Aşa-s cele mai multe din aşa zisele „comedii muzicale", *în care d-rele* Marta Eggert, Renate Müller, Magda Schneider & Co., *dactilografe în momentul demarajului, devin, în doi timpi şi trei mişcări,* Impărătese de Kacagonia. *Sunt filmele cu* bancheri intercontinentali, *cu* „vandeze" sexapelice, *cu* regi incognito *şi* miliardari sentimentali. *Psihologie aci nu există. Toată acţiunea e fabricată pe bază de hazard, de şansă şi ghinion. Asta desvoltă în sufletul spectatorului de ambe sexe, şi mai cu seamă în inima tineretului, o etică de ruletă, o morală de masă verde, care desfiinţează prestigiul efortului şi muncii perseverente, pentru a exalta mirajul* „Intâmplării" *şi* „Aventurii". *Cu tot aspectul lor anodin, aceste filme psihologiceşte false mai sunt şi moralmente dăunătoare. Ele ne dau despre societate o imagine eronată şi imorală.*

Filmele americane s'au ferit întotdeauna de acest gen al „comediei muzicale". *Chiar cele mai inepte filme-revistă ne reprezintă ceva din grava şi realista* „luptă pentru existenţă". *Ba chiar mai de grabă exagerează acest aspect. Unul din lucrurile agasante la revistele-film americane este înfăţişarea unui regisor care arborează comportamentul unui general de corp de armată, pe umerii căruia ar apăsa răspunderea destinelor unui continent întreg. Dar asta e numai agasant. Căci fals nu e. Un* „producer" *de revistă este realmente aşa.*

Dar e timpul să terminăm şi să rezumăm:

O societate e prin definiţie morală. Un film care o oglindeşte realist este implicit un film moral. Cum realismul e şi condiţia valorii artistice a unei opere, filmul bun este şi un film moralizator. Eticul şi esteticul variază direct pro-*porţional. Şi invers: filmul prost, unde psihologia e anulată şi hazardul proslăvit,* desvoltă o etică de aventură, care e cel mai sigur ferment de imoralitate. **Filmul american e mai totdeauna realist, şi se fereşte de psihologia construită pe bază de hazard. El oglindeşte societatea aşa cum e, şi anume societatea americană, care e excepţional de morală. Ergo, filmul american, în majoritatea cazurilor, nu poate fi imoral; Q. E. D.**

D. I. SUCHIANU

TEXT DE VASILE ALEXANDRI

MUZICA DE ALEX. NICOLESCU
Profesor de liceu la Constanța

RUGA cercetășească DE SEARĂ

Religioso

mf

Mă - rit să fii mă - rit să fii Ce - resc Pă - rin - te și

f

glo - ri - a ta o lă - u - dăm cu su - fle - tul sme - rit spre

mf

tro - nul Tău slă - vit. Mă - rit Cân - tări îți în - năl - țăm și

pu - ruri ne'n - chi - năm. Mă - rit să fii mă - rit să fii mă -

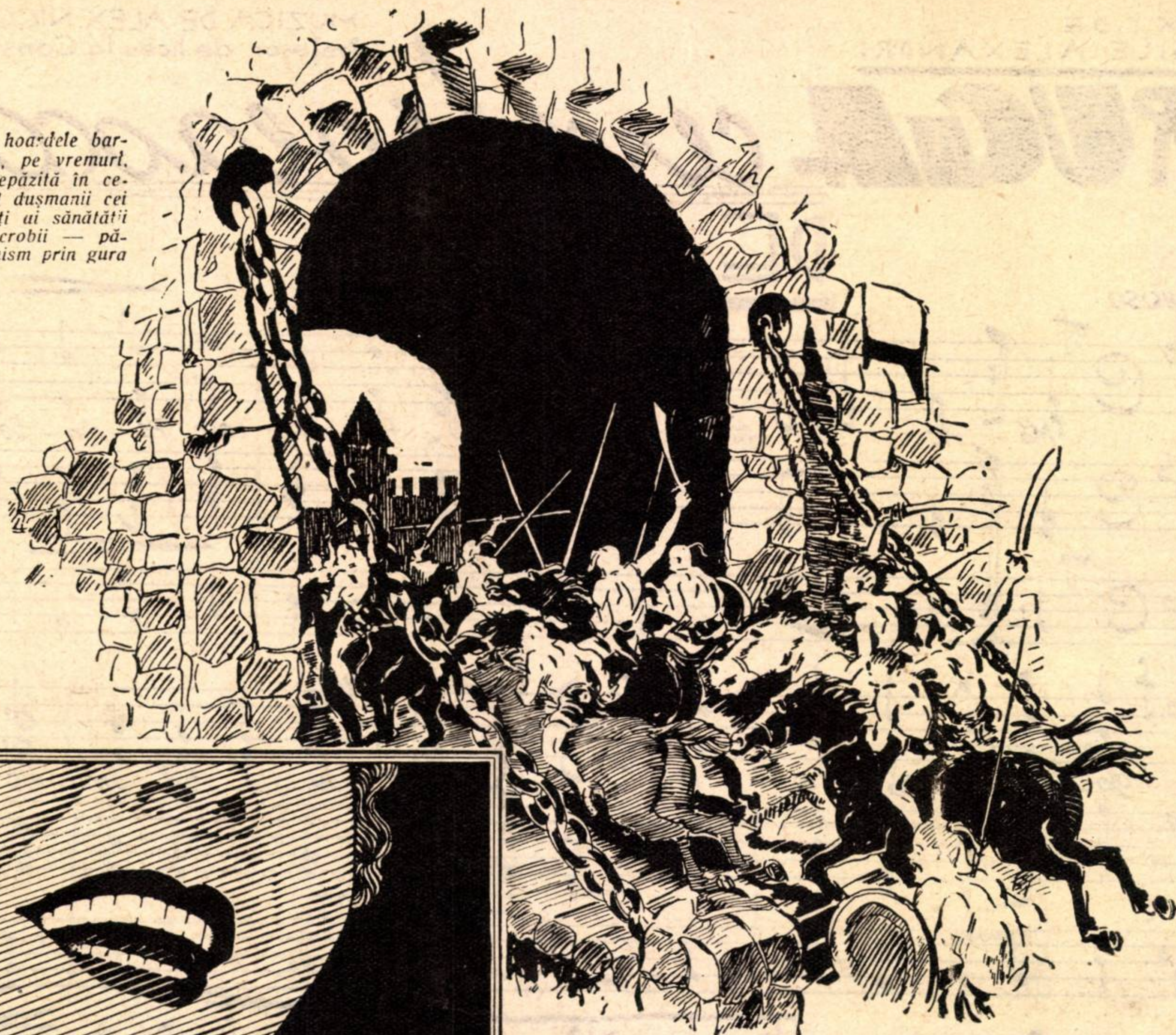
mf

rit să fii Ce - resc Pă - rin - te A - min.

rit

pp rit

Întocmai cum hoardele barbare năvăleau, pe vremuri, prin poarta nepăzită în cetate, tot astfel dușmanii cei mai înverșunați ai sănătății omului — microbii — pătrund în organism prin gura neîngrijită.

GURA este POARTA care duce spre cele mai importante organe ale corpului. Băgați de seamă ca ea să fie întotdeauna curată și sănătoasă!

Fiecare om îngrijit, știe că apa de gură Odol posedă acea particularitate rară, care face ca respirația să fie proaspătă, plăcută, parfumată. Iată dece trebuie să întrebuințați și Dv. apa de gură Odol în mod regulat.

Majoritatea microbilor pătrunde în organism prin gură. Acest lucru este firesc. Gura este calea directă și mai întotdeauna liberă, care duce spre stomac și plămâni. Dacă nu luați precauțiunile necesare, gura poate deveni un fel de seră pentru adăpostirea, desvoltarea și înmulțirea microbilor. De aci, putem trage concluzia logică că perfecta curățenie a gurei este o necesitate care se impune cu atât mai mult, cu cât e în joc întreaga sănătate a organismului. Deaceia, trebuie să căutați să întrețineți gura într'o curățenie desăvârșită — arma cea mai sigură pentru distrugerea microbilor, cari pătrund în organism odată cu aerul ce-l inhalați sau cu hrana cu care vă nutriți.

*Apa de gură Odol este **cel** mai eficace mijloc **pentru** acest scop. Esențele **puternice** și totuși volatile, **cari fac** parte din compoziția **acestei** ape de gură, distrug **micro-organismele** și asigură **imunitatea** dinților, limbei, gingiilor, cerului gurei, amigdalelor și gâtlejului.*

Numai într'o gură sănătoasă, dinții pot fi sănătoși.

APA DE GURA ODOL

întreține și conservă sănătatea gurei.

